

نور خیالونه او ژور فکرونه

انتخاب، ترجمه، تألیف

د

ارمانداد استاد گل پاچا الفت
Ketabton.com

اهداء

پښتو ژبې ته

بسم الله الرحمن الرحيم

د ناشر سريزه

«لورخيالونه او ژور فکرونه» د ارواښاد استاد الفت له خوا راغونډ شوی اثر دی، ده د دې اثر له پاره د نړۍ د هغو پوهانو آثارخوښ کړي چې په يوه وخت هم پياوړي مفکرين او هم د پياوړي قلم خاوندان ليکوالان او اديبان وو. خو استاد دا آثار داسې را پښتوکړي چې د ترجمې نخښه هم نه پکښې ښکاري، او لکه د ده د غوره نثرونو غوندې روان خواږه او له شعري کيفيت نه برخوردار دي. ده دا کمان هم کړی چې د داسې مفکرينو افکار يې د خپلې ترجمې له پاره غوره کړي چې دی يې هم د فلسفې په ژورښه پوه دی او هم دی په خپله له همدې نړۍ مفکرينو څخه دی.

همدا راز ده د نوموړو ليکوالو هغه پارچې خوښې کړي چې زموږ د ټولنې له پاره يې نه يوازې دا چې فکر او مطالب نا اشنا نه دي بلکه زموږ د ټولنې د ښې استفادې وړ افکار او مطالب لري.

سازمان مهاجرين مسلمان افغانستان د ارواښاد استاد الفت دا غوره اثر د فکر او نثر د يوې ښې نمونې په توگه خپروي. او هيله ده چې افغان خوانان به يې په مينه ولولي او د فن او فکر زده کړه به ترې وکړي.

په درنښت

سازمان مهاجرين مسلمان افغانستان

فهرست

مخ:	سرليک:	مخ:	سر ليک :
۱۳	په انگلستان کې	۱	آزادي
۱۴	غويی	۲	اجتماعي عيونه
۱۴	د ټاټور نغمې	۲	گل ويل
۱۵	شاعر او پرېسته	۲	شپږ زره کاله پخوا
۱۶	غم او خوشحالي	۳	حضرت محمد (ص)
۱۷	پارلمان	۴	خيال او اميد
۱۷	ژوند	۵	له مرګه نه ويريږم
۱۷	قوت او جرئت	۵	د غم خوښي
۱۷	تاريخ	۵	د ژوند لوبه
۱۷	لوړه پايه	۵	پوهه
۱۸	بدبختي	۶	هر چا وځورولم
۱۸	عقل	۶	زما ترانې
۱۸	ترقي او تکامل	۶	د هوسونو مرګ
۱۸	د ژوند ضروري شرط	۶	د شاعر حال
۱۹	علم او اخلاق	۷	شاعره
۱۹	فکر او احساسات	۷	ادب او محبت
۱۹	تمسخر او ترحم	۷	د حقيقت اظهار
۲۰	د خلکو انتظار	۸	پيغمبر
۲۰	خطرناک	۸	د نيکانو ارمان
۲۰	د ژوندانه مخ او خپ	۸	قبر او گل
۲۱	ليونټوب او حماقت	۹	افتخار
۲۱	په ځان باور	۹	څه غواړم؟
۲۱	تعصب	۱۰	د بډای فقر
۲۱	ځان وپيژنه	۱۱	هيږول
۲۲	شخصيت	۱۱	له هر چانه لرې
۲۲	بقا	۱۱	د شاعر خوشبختي
۲۲	کب	۱۱	تسلي
۲۲	هنه چې دنيا ته رانغله	۱۲	ها بيل اوقا بيل
۲۳	څنگه به يو؟	۱۲	سقاوت
۲۳	ستاسو فکر	۱۲	بی اسرې
۲۳	که طبابت ترقي وکړي	۱۳	خلک او شاعر
۲۳	څه غواړئ؟	۱۳	انسان

فهرست

سرليک:	مخ:	سر ليک:	مخ:
پوه او ناپوه	۲۴	کينه او مينه	۲۹
ليونی	۲۴	احتمالي مصيبت	۲۹
مرگ	۲۴	لياقت لرل	۲۹
روح	۲۴	شهامت	۲۹
افلاطون	۲۴	لوی خلک	۲۹
زموږ پوهه	۲۵	اجتماع	۳۰
بدې خبرې	۲۵	د جنګ اساس	۳۰
انساني سلوک	۲۵	نجيبه غريزه	۳۰
انساني کمال	۲۵	شهرت او شرافت	۳۰
د فکر روزنه	۲۶	هديه قبلول	۳۰
بنسکليتوب	۲۶	هيږول	۳۰
بنايست	۲۶	ځان غوښتنه	۳۰
سياست مدار	۲۶	مکررات	۳۱
غولول	۲۶	نيکي	۳۱
فکر په شعر کېږي	۲۶	د طبيعت قوانين	۳۱
بدبختي او شعر	۲۶	انساني تکليف	۳۲
عشق او سعادت	۲۷	ژوند	۳۲
پوهه او عشق	۲۷	هيږول	۳۳
ښوونځی	۲۷	حکمت او سعادت	۳۳
د فکر پانګه	۲۷	انشا	۳۳
معرفت	۲۷	مطالعه او تفکر	۳۴
علم او علما	۲۷	خوی او خصلت	۳۴
ځان ښودل	۲۷	دوستانه مناسبت	۳۴
دښه کار علت	۲۸	بدي اوضرر	۳۵
تاج او قلم	۲۸	لويه اشتباه	۳۵
مطبوعات او تاريخ	۲۸	افتخار	۳۵
حکومت او روزنامه	۲۸	غضب او شهوت	۳۵
د ځان سعادت	۲۸	دوستي	۳۶
ځان مسعود ګڼل	۲۸	ښکلا	۳۷
اجبار او اختيار	۲۹	وحشي او مدني انسان	۳۷
عقل اوزړه	۲۹		

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه

ورېځې پورته په هوا کښې دي ، ځاګانې ښکته په زمکه کښې .
هغه څه چه په هسکو وړيځو کښې شته په ژورو ځاګانو کښې هم شته . په دغو اوبو باندې
هم هماغه تنده ماتېږي .
د لوړ خیال او د ژور فکر نتیجه یوه ده .
ته ! یا خپل نظر ډیر لوړ کړه یا پخپل ګریوان کښې ډیر سر ښکته کړه !
د شاعر او فیلسوف فرق همدغه دی .
زه شعر او فلسفه همدغه شان ګڼم .

«الف»

آزادي

په کوم حق دهوا آزاد مرغان په پنجره کښې اچوئ؟
څه حق لرئ چې دغه آسمانې نغمه وال له گوښه ځایونو، له چينو اولښتيو، د سپیدو له رڼا او د ونو له څانگو څخه بیلوئ او د ژوند پانگه ترینه اخلئ.
انسانه! ته په رښتیا دا گومان لرې چې لوی خدای دغه ښایسته مخلوق ته دا وزرونه او ښکې ددې لپاره ورکړي دي چې ته یې وشکوې؟
آیا بې له دغه ظلم او ستمه ته ښه ژوند نشې کولی؟
آخر دغو ښکناوو څه کړي دي چې ټول عمر به ستا په زندان کښې تیروي.
دا څه معلومه ده چې د دغو ښکناه بندیانو سرنوشت زموږ له سرنوشت سره نه دی تړلی.
دا چا ته معلومه ده چې ددغو مرغیو آه به د ظالمانو حاکمانو په څیر په مور را ونه کړځي اومور به ونه ځوروي.
آه - هیڅوک نه پوهیږي چې په دغه جهان کښې زموږ له کړو نه څه نتیجه ولاړیږي؟
زموږ له هغو جنايتونو چې په خدا او خوشحالی انجام مومي د اسرارو په چارراهی کښې څه پیداکيږي.
کله چې دښه اسمان سپک وزره مرغان چې ددې لویې فضا الوتلو ته پیدا دي په پنجره کښې اېساروئ، هغه وخت چې دآسمان دنېلي دریاب ښایسته لامبوزن د خپل ظلم په زندان کښې اچوئ دافکرنه کوئ چې یوه ورځ به ددوی په وینو لږلي نوکان له قفسونو څخه راووزي اوتاسوته به درورسیري.
ایا تاسو دا فکر نه کوئ چې هر چیرته چې یو بندي دظلم اوستم له لاسه فریاد کوي خدای ورته په رحم او مهربانی گوري؟
دخدای لپاره د شنو فصلونو او کښتو نوکونجي دغو بندیانو ته وسپارئ.
بلبلان ازاد کړئ مرغی خوشې کړئ.
دغه ښکلې پنجرې چې دزینت لپاره ستاسو په کورنو کښې ځړیږي په ډیر دقت وگورئ.
دجهان هغه تله چې تاسې یې نه وینئ دوه پلې لري.
همدغه دقفس نري او زري مزي دي چې د زندانو او جیلو نو تور اهنین سیخونه ترینه جوړیږي.
د اسمانونو، د چمنونو، د سیندونو بې ازاره لارویو ته زیان مه رسوئ او ازادی ته یې په احترام وگورئ.
ددغو بیوزلو او بې گناهو ازادي مه ايساروئ چې د تقدیر اوسرنوشت قاضي او حاکم ستاسو ازادي سلب نه کړی.
هغه چې د ظالمانو له ظلمه فریاد کوي پخپله هم ظلم اوتیری کوي.
انسانه! ته په رښتیا ازادي غواړې او ازدي دې خوښه ده؟
که دغسې وي نو بیا ولې دغه بندي اود خپل ظلم پټه خوله شاهد پخپل کورکښې ساتي.
ظالمه! ولې فریاد کوې چې په ماباندې ظلم او تیری کوي.
لږ څه خودغه بیوزلی بندي وگوره چې سیوری یې په تاباندې پریوتی دی.
دغه قفس ته خو لږ غوندې ځیرشه چې ستا په کورکښې ځوړند دی او ته نه پوهیږي چې ددې پنجرې دسیخونو ترشا چې اوس په کښې یو بې گناه مرغه نغمه سرایي کوي دیوه زندان اساس اوبنیاد ایشودل کیږی.

(هوگو)

اجتماعي عیبونه

هغه څوک چې له ټولو اجتماعي عیبونو یعنې له خو دپرستی، تعصب، خطا کارۍ او دروغو نه خلاص وي له اجتماع سره به دومره مخالف وي چې بې له انزوا نه به هیڅکله ژوند و نه کړی شي.

(گوستا ولوبون)

گل وېل

گل بوراته ویل:

زه او ته تقدیر یوله بله بېل کړي یو، زه دلته پاته کیرم مگر ته هرې خواته الوزې او هرلورته تلې شې، سره له دې ماوتنا یوپه بل پورې زړه تړلی او له خلکونه لرې خوا په خوا ژوند کوو.

زه او ته دومره یوبل ته ورته یو چې کله کله دواړو ته گل وېل کیږي افسوس دی چې ته له نسیم سره پرواز کوې او زه په زمکه کښې زنداني یم.

ماڅومره ارزو لرله چې له تاسره والوزم اوستا په مخکې خپله خوشبويي خبره کړم.

مگر ته دومره لرې خې چې زه درسره ملګرتیا نشم کولی.

ته همیشه په ګلونو کښې پرواز کوې زه یوازې د خپل سیوری ننداره کوم چې د لمرله ګرزیډو سره زما شاو څا ګرځي.

ته خې اوبیا راځې بیایرته خې اود بل ځای قصد کوې مگر ماوینې چې هر سحر پخپل ځای ټینګ ولاړیم او اوښکې تویوم.

بوراکله! ددې لپاره چې زما اوستا یارانه ټینګه پاته شي یاته ماغونډې خپلې نېلې په زمکه کښې خښې کړه یاماته ښې او وزرونه راکړه چې تاغونډې والوزم او له تاسره پروازو کړم؟

(هوګو)

شپږ زړه کاله پخوا

شپږ زړه کاله کیږي چې سړي دسړو په وژله لګیا دي.

.....آسمان هرکله د زنبق د ګلونو او دښایسته مرغیو د خالو په صورت خپل استازي رااستوي چې دوی دصلح اومحبت خواته راوبولي مگر دغه دمنې پیغامونه د خلقو له زړونو څخه دلیو نتوب اثر نه وړي.

له ډیره وخته دځمکې د خلکو زوروره مینه له وژلو او وینو تویولو سره پیدا شویده.

ډیره موده کیږي چې دملتونو خوره او جذابه موسیقي دجنگ او جګړې ساز او سرود دی.

ډیر وخت دی چې افتخار د ویروونکې خپسکې ښه پیدا کړي ده چې په دیو هیکله ازابه په لاره تیرېږي او ښځې، نران، لوی، واړه له پښو لاندې چیتوي.

اوس زموږ سعادت اونیکیبختي له ډیرې مشکل پسندی نه کار اخلي او هغه وخت یې وچولی غوړیدلی وی چې خلک ووايي «څوځانونه وژنو» اوس باید دسعادت ګټلو لپاره د جنگ نغاړه وډ نکړي.

هر چیرته د پولادو برق په چلیدو دی، په هر ځای کښې دبلو لمبولو کي اولوڅرې پورته کیږي.

هغه خلک چې ډلې ډلې د خلکو د وژلو لپاره د جنگ میدان ته روان دي د خپلو تورو شپو درونو لو لپاره د توپونو د خولو لمبو ته ضرورت لري.

داتول کارونه یوازې دقومونو دشرانو د جاه طلبۍ لپاره دي.

هغوی لایه مور باندې خاورې نه وي اړولې چې زموږ په قبرنو باندې ددوستۍ معاهدې کوی.

ځنا وراو مرغان لاد جنگ په میدان کښې زموږ په وینو او هډوکوپسې ګرځي اودغه اقایان ټوله بله سلامونه او احترامونه مبادله کوي.

زموږ په نننۍ دنيا كې هېڅ ملت نه غواړي چې يو بل ملت خپل ګاونډ وويني. هغه كسان چې ددوى د حكومت دوام زموږ د حماقت نتيجه ده هره ورځ د قهر او كينې احساس زموږ په روح كې تقويه كوي او هغه اور ته لمن وهي چې دوى پخپله بل كړى دى....

ښايي چې له يوه سيورى لاندې ارام كښناستل ديوې چينې خورې او به څښل، له يوې كڼې او ګورې ونې لاندې له خپلو رڼاسره مشغولا خوند او لذت ولري مګر دنن ورځې انسان له دې ټولو خوندو نه زيات خوند د خپلو ورونو په وژله كې مومي. هغه وخت چې سپيدى چوي او د رڼا پيغام جهان ته راوړي، هغه وخت چې دسحر مرغه نغمه سرايي كوي دغه جګړه مار انسان دوژلو او وينو توبولو په فكر كې وي. او له كينې نه كار اخلي.

(هوګو)

حضرت محمد (ص)

هغه (ص) پوهيده چې د عمر وروستۍ سلګۍ ده او د ژوند رڼا لکه د مازيګر زيرى لمر درنګ ساعت له سترګو پنا کيږي. دى به تل په فكر كې ډوب و او په هېچا به يې پره نه اچوله. چې په لاره به روان ؤ، له هرې خوا سلامونه پرې وېل كېده، ده به هم هر چاته په مهربانۍ ځواب وايه. په ږيره كې يې شل ويښتان سپين نه ليدل كېده او زهير تيايې ورځ په ورځ زياتيده. كله به چې اوبښانو اوبه څښلې دى به ورته ودرېده او هغه ورځې به يې په زړه ګرځيدې چې ده به دخپل تره او ښان څرول. هروخت به د خداى په درگاه كې په زار او نياز مشغول و. خوراك يې بيخې لږ و او ډير ځله به يې په نس پورې تيرې تړلې. پخپل لاس به يې خپلې مېرې لوشلې، چې جامې به يې وشليدې په زمكه به كښتناست او خپل كالي به يې پخپله ګڼدل. د ځوانۍ قوت يې نه وپاته، ډيرو روژو دده بدن كمزورى كړى و. په ډيرو اوږدو ورځو كې به يې درمضان ټولې روژې نيولې. درې شپينو كالو و چې ناڅاپه تبه پرې راغله. هغه قرآن چې د خداى له لورې پرې نازل شوي و، ټول يې ولوست. داسلام بيرغ يې سعيد ته په لاس كې وركړ او هغه ته يې وويل:

دا زما دژوند وروستۍ ورځ ده ته په دې پوه شه چې يې له يوه خدايه بل خداى نشته، ته د هغه په لاره كې جهاد وكړه. دى ډير آرام معلوميده مګر نظريې د هغه لور پرواز عقاب غوندې و چې د لورې فضا په تركولو مجبور شوى وي. په دغه ورځ هم دى د هر وخت په شان دلمانځه لپاره مسجد ته راغى او په حضرت علي يې تكيه كړې وه، مومنان او مسلمانان ورپسې راروان وو او په مخكې يې مقدس بيرغ ريده.

چې مسجد ته ورسیده رنګ يې الوتې و او خلکو ته يې وويل:

اى خلکو! كه چيرې دپاك خداى (ج) اراده نه واى مابه له يورانده اوناپوه نه څه فرق نه درلود. چا ورته وويل د خداى (ج) رسوله! هر چا چې ستا بلنه د حق په لوري واوريدله ستا په خبرو يې باور راغى او په ايمان مشرف شو. كله چې ته دنيا ته راغلې نو په آسمان كې نوى ستورى ښكاره شو او د كسرى د طاق درې برجونه و نړيدل.

مګر هغه (ص) خپلو خبرو ته دوام وركړ او و يې ويل: اوس زما وروستى ساعت رارسيدلى دى او د آسمان پرېښتې زما په باب كې مجلس لري.

غور كېږدئ او واورئ! كه ما ستاسو كوم يوه ته كله كومه بده خبره كړې وي هغه دې پاڅيږي او پخوا له دينه چې زه له جهانه لاړ شم ما ته دى بيرته راوګرځوي او هماغه څه دې را ته ووايي.

كه مې څوك وهلى وي و مې دې وهي كه مې له چانه څه اخستي وي رانه دې واخلي، په دغه وخت كې يې هغه لږګى حاضرينو ته وړاندې كړ چې د ده په لاس كې و، هلته يوه بوډۍ ناسته وه او وړۍ يې وريشلې هغې چينه كړه چې اى د خداى رسوله خداى دې له تا سره ملګرى وي.

ده (ص) بيا و ويل: اى خلكو! په خداى ايمان لرئ او د هغه حضور ته په تعظيم سرونه ټيټوئ، د ميلمنو پالنه كوئ پرهيز كار اوسئ او عدالت وچلوئ.

دغه وخت لږ غوندي غلى او په فكر كښې شو بيا يې ورو ورو ګامونه واخستل او ويې ويل: ژوندو خلكو! زه بيا تاسو ټولو ته وايم چې زما د تللو وخت دى ژر كوئ پخوا تر دې چې زه د اجل پياله نوش كړم زما ګناه چې ما كړى وي را په ياد كړئ او هر بد مې چې ستاسو له هر يوه سره كړى وي، له ما نه انتقام واخلي.

خلك له ده نه غلي او نيولي په څنګ تيريدل، ده د ابوالفدا^۱ له شاه نه اوبه را وغوښتلې او مخ و لاس يې و مينځل، يوه سړي ترينه درې درهمه وغوښتل ده سمدلاسه ور كړه او ويې ويل: «د حساب فيصله دلته ښه ده نه په قبر كښې» خلكو په ډيره مينه په هغسې نظر لكه چې كوتره يې لري دغه د جلال او عظمت خاوند ته كتل چې ډيره موده د دوى د ډاډ او اميد مركز و.

دى (ص) خپل كور ته ننووت ډير خلك د كاله نه د باندې پاتې شوه او ټول شپه يې په ويښه تيره كړه سحر چې سپيدې و چاوډې ده و ويل: ابوبكره! زه نور د پاڅيدلو توان نه لرم پاڅيره ما ته قرآن ولوله په دغه وخت كې د ده كور بې بې عايشه (رض) د ده تر شا ولاړه وه.

دى د آيتونو په اورېدلو مشغول و چې حضرت ابوبكر (رض) لوستل، كله به يې په ورو ورو شروع شوى آيت تمام كړ، په دغه وخت كې نورو ټولو ژړل او چا خپله ژړا نشوه ټينګولى.

نژدې ماښام و چې عزرائيل (ع) د كاله په دروازه كښې ښكاره شو او د ننوتلو اجازه يې وغوښتله.

د خداى (ج) استازي و ويل: پريږدئ چې د ننه راشي، په دغه وخت كښې هر چا د ده په سترګو كښې د ده د ولادت د ورځې غوندي يو عجيب ځلېدونكى برق لیده.

عزرائيل (ع) ده ته وويل: د خداى (ج) رسوله ته خداى (ج) خپل حضور ته بللى يې.

ده و ويل: زه د حق دعوت ته لېك وايم له دغه وينا سره دى ورپرديده او د يوه آرام نفس په وتلو د ده شونډې بيرته پاته شوې او حق ته يې ځان وسپاره.

«هوگو»

خيال او اميد

د آسمان په لوبو كښې كومه يوه ډيره ښه ده؟ زه هر څوك خپلې عقيدې ته پرېږدم او پخپله د آسمان هغې لور ته په زړه كې ډير ځاى وركوم چې تل په پرواز كښې ده او خيال ورته وايي.... دې ښكې جنۍ ډير ښه هوسونه پخپل پلو كښې راټول كړيدي.

آسمان خپلې دغې هوسناكې او نياز مينې لور ته اجازه وركړېده چې هر څه يې زړه غواړي هغه له ځان سره واخلي. دې ښايسته او ګلالۍ جنۍ كله د ګلو تاج په سر باندې ايشى د سوسن امسا په لاس د ګلو او سنبلو په چمن كښې ګرځي بوراګانو ته د الوتلو لورى او لودن ښيي.

لكه د شاتو مچۍ له ګلونو سره خوله په خوله شي او په شيره يې ځان مروي.

يو وخت له خورو ورو څيو سره خپله سپينه ښه زورورې سيلۍ ته سپاري او په دغه حين كښې د سحر د سپيدو سپينه جامه يا د تورې شپې تور كالي اغوندي او هره كړۍ د خلكو په نظر كښې بيله جلوه لري.

د لوى خداى دغه ښيكنه بايد هيڅكله هيره نكړو چې موږ يې د دغې وفا دارې جاودانې پيغلې په ملكرتيا بر خوردار كړو.

زموږ سرنوشت يې د دې له سرنوشت سره په يوه ملكوتي پيوند كلك وتاړه چې په غم او ښادۍ كښې راسره وي.

په دغه ښكلى بخشش بايد ډير خوشحاله اوسو او دا ښايسته حوره ډيره وستايو.

د زړه په كور كښې د كور د ميرمنې ځاى بايد دينه پريږدو او ډير پام وكړو چې هغه بد ګدراڼه او بدخويه خواښې يعنې عقل ددې ښكې نازنينې ناوې زړه ازار نكړي.

او ه يوازې همدغه جنۍ په ما باندې نه ده ګرانه ددې له خور سره هم زه ډيره ټينګه علاقه لرم.

خوريې له دينه لږ څه لويه او جدي شاته ده چې «اميد» ورته وايي.

څومره به ښه وي چې دغه مهربانه ملكرې چې له ډيرې مودې زما د سعادت پانګه ده ترهغه وخته راسره وي چې زما د ژوند ډيوه مړه شي او ژوند خاتمه ومومي. (ګوته)

له مرگه نه ويريزم

له مرگه نه ويريزم، که څوک راته ووايي چې نن شپه مړې زه به ووايم چې د خدای رضا مې قبوله ده، مگر خدای دې نه کا چې څوک راته ووايي ديوه تن ژوند ستا له لاسه تريخ دی.

«کانت»

د غم خوښي

زما دا خبره بې له پوهانو بل چاته مه کوئ ځکه چې ناپوهان بې له ملنډو په نور څه نه پوهيږي زه غواړم هغه څوک وستايم چې ځانته اور لټوي اولکه پتنک سره اورته ځان غورځوي. د عشق په شپوکښې چې د ژوند نيا لکي کرل کيږي او د حيات ډيوه لاس په لاس گرځي د سپينې سپورمۍ په ليدلو ستا په روح کښې يو مرموز هيجان پيدا کيږي، ته بيا خپل ځان د تورتم په زندان کښې بندي نه وينې ځکه چې هر ه گړۍ ديوه مقام ارزو درسره وي. ته بيا داوردې لارې او دگران سفرله غمه خلاصیږي او خپله اروا په بيره د نور اوصفا چينې ته استوي چې د شوق په لمبه لکه پتنک ځان ستي کړي. ترڅو چې په دغه نکته پوه نشي «مړشه چې ژوندی شي» په دغه تورتم او تياره جهان کښې به لکه نوم ورکي ميلمه اوسيري. (کوته)

د ژوند لوبه

څه موده ما او تا يوله بله زړونه تړلي وو، او په غم اوبادۍ کښې ملگري وو. په وارو وارو مو دښځې او ميره لوبه شروع کړه بې له دې نه چې خبره جکړو او دعووته ووزي. ډير ځله مو يو له بل سره وخنډل، دوو مينو غونډې مو يو د بل په مخ دمينې لاسونه رابښل، شوخي مووکړه، يوله بله مو خوله واخستله او خوله مو ورکړه. په اخر کښې مو د ورو په شان په ځنکلو نو او کښتونو کښې د الاداد او پتپتاني لوبه شروع کړه او يوله بله داسې پټ شوو چې تراوسه مو سره نه دي موندلي. (هاينه)

پوهه

دپوهې قوت ته وزرونه مه پيدا کوئ، بلکه څه سرب وړپورې وټړئ.

(بيکن)

هر چا و خورولم

خينو پخپل عشق و خورولم، خينو په كينه زما زړه ازار كړ.
چا د عشق په زهرو زما ډوډۍ ولړله.
چا زما د شرابو په پياله كښې د كينې زهر توى كړه.
مگر له هر چانه هغه چا ډيرو خورولم چې نه يې راسره كينه پيداشوه او نه مينه.
(هاينه)

زما ترانې

زما ترانې ټولې په زهرو لړلې دي.
ولې به نه وي لړلي آيا تا زما د زنده گۍ په جام كښې زهر توى نه كړه؟
زما ترانې ټولې په زهرو لړلې دي، ولې نه وي لړلې ايا زه پخپل زړه كښې په زر هاو ماران نه لرم؟
آيا له دغو ټولو مارانو نه علاوه ته زما په زړه كښې خاى نه لرې اى زما دلداره!
(هاينه)

د هوسونو مرگ

زما هوسونه مړه شو مگر زه لا ژوندى يم.
ما خپل زړه له خوړو او خوندورو رڼاؤ څخه وشكاوه او مړن شوم.
اوس ما ته بې له رنځ تيرولو او غم خوړلو نه نور څه نه دي پاته.
زما غلى او چوپ زړه د هميشه لپاره داميدو له تودوالي محروم دى
زما د سرنوشت طوفانونو زما د ژوند تر اوتازه گل مړاوى كړ اوس زه يوازې له نا اميدۍ او افسر ده گۍ سره مخامخ يم او د نجات وروستۍ گړۍ ته گورم.
زه هغه وچه پاڼه يم چې منى او خزان يې ليدلى مگر دا لا په لغر ښاخ پاتې ده اود ساړه ژمي بادونه يې رپرديوي.
(پوشكين)

د شاعر حال

ترڅو چې د هنر رب النوع تازه طعمه ونه غواړي شاعر غلى او ارام دى.
دى هم د نورو غونډې په خوړو او او بو پسې هڅه كوي او د وگړو په شان په ډيرو وړو كارونو باندې بوخت وي.
د ده اسماني سریدنه غلې وي او هيڅ غږ ترينه نه خيژي.
زړه يې له غم اورنځه فارغ وي او د ژوند له مبتدلو خوښيوسره يې تعلق وي.
لنډه دا چې د جهان بې هنره خلكو غونډې عادي ژوند لري.
كله چې ناڅا په د هنر رب النوع د شاعر په زړه كښې څه واچوى روح يې لكه گربته چې له درانه خوبه پا خيړي رپردي او له دغه احمقانه وخت تيرولو څخه خوابدى كيږى.

د جهان له عادي شور او غوغا څخه تېښتي او خپل سر د خلکو نا خيزه بوتانو ته نه ټيټوي، بلکه په ډير وقار او ټينگار له دغه عالمه کناره کيږي د ډکو سيندونو په موجونو او د ځنگلونه شاعرانه زمزمو پسې روانيږي

" پوشکين "

شاعرته

شاعره! د خلکو په ستاينه مه غوليره! ځکه چې دمدح او تحسين نغاره ژرغلي کيږي.
دا حمتانو او بيشعوره خلکو خدا او وينا ته غور مه ږده!
تل غلی جدي او ټينگ اوسه!
ته پادشاه يې بايد د شاهانو غوندي په انزواکي ژوند وکړي.
ته خپله لاره مه پرېږده او هغه ځای ته ولاړشه چې ستا ازاد طبيعت يې درنښي.
ته د خپلو هغو انديښنو او خيالونو محصول چې په تا باندې ډير قدر لري خلکو ته وړيا ورکړه او پخپله دغه بخشش له چانه څه مه غواړه!
اجر او مزدوري مه غواړه ځکه چې ستا مکافات يې له تانه بل څوک تا ته نشي درکولی.
ته پخپله د خپل ځان قاضي يې ځکه چې هيڅوک ستا په باب کښې تا غوندي سختکړنه دی.
ای مشکل پسند هنر منده! آيا ته پخپل کار پخپله خوښ يې؟ آيا ستا زړه خوشحاله دی؟ که دغسې وي نو بيا څه پروا ده که خلک له تاسره دښمني وکړي او تاته بدووايي.
پرېږده چې احمقان د هغه معبد په غولي کښې لاړې توکړی چې په محراب کښې يې ستا د نبوغ اور لمبې کوي. پرېږده چې دوی د خپلي بې عقلۍ په وجه ستا د ځلاند مشعل پايې ولږزوي.

(پوشکين)

ادب او محبت

پام يې نه و، ددې په ځای چې په ډير ادب راته تاسو ووايي په ډيره مينه يې راته وويل:
(«ته») په دغه وخت کښې د خوشحالي او خوشبختۍ خيال زما مضطرب او پريشانه روح ونمانځه او عاشقانه مچې يې ترې واخستله.
زه اوس د هغې په مخکې ولاړيم او يوه شيبه ترينه سترگې نشم اړولی.
په خوله وايم ای ښکلې پيغلې (تاسو) څومره په ادب ياست مگر په زړه کښې وايم: ته پرما باندې څومره کرانه يې.

" پوشکين "

د حقيقت اظهار

که زه د حقيقت په اظهار کښې زيان ووينم پرو انشته خو چې حقيقت زما د چوپوالی په وجه زيان ونه وښي.

" مترلينگ "

پيغمبر

دمعنی تنده او تلوسه راسره وه.
په چوپه اوغلی بیدیا کښې لالهانده گرځیدم.
هغه پرېښته چې شپږ وزرونه لري له پاسه راکوزه شوه او خپلې ګوتې یې چې له خوب او خیاله سپکې وې زما سترګوته رانزدې کړې.
ما د وار خطا ګرېټې غوندې خپلې سترګې پرانیستي.
د هغې لاس زما د غوړونو له څنګه تیر شو زما په غوړونو کښې ناڅاپه یو مرموز اواز پیداشو.
همدغه وخت ما د اسمان د زړه د تپیدو اواز واوریده.
د دریاب له موجونو لاندې مې د بحري حیواناتو تګ راتګ ولیده.
د کورو په بوتو کښې مې د ټاک څانګې او پانې لیدې چې وده کوي او لویېږي.
پرېښته زما شونډوته رانزدې شوه زما هغه ژبه یې رانه پرېکړه چې کار یې نیش وهل و.
بیایې پخپلو لاسونو چې په وینولړۍ وو یوه بله ژبه زما په خوله کښې کښیښوده.
زما په ځیکر یې تیره توره ومنډله زما رپیدونکی زړه یې راوایست.
او د اور سوځوونکې لمبه یې زما په سینه کښې ننویستله.
زه دیوه مړي په شان غلی او بې حرکت د بیابان په شکوکښې پریوتم. دغه وخت مې ناڅاپه خدایي غږ تر غوره شو چې ماته یې ویل: پاخیره! سترګې وغورو، د خدای فرمان ته غور ونیسه او د اجرا لپاره یې سمدلاسه روان شه له بیابانو نو او دریابونو نه تیر شه پخپلو اورپښتو خبرو د ایمان اور د خلکو په زړو کښې بل کړه!
"پوشکین"

د نیکانو ارمان

د نیکانو لوی ارمان دادی چې د سړو جوړولو په کار کښې برخه ولري که څه هم ددوی کار پټ پاته شي او څوک پرې پوه نشي.
"پوشکین"

قبر او گل

قبر سره گل ته ویل:
ای د عا شقانو ګله! هغه د اوبښکو څاڅکي چې هره شپه د چرغې او سحر له سترګوستا په ښکلې بڼه راټوئېږي ته پرې څه کوي؟
گل وویل:
اول راته ووايه! هغه چې ته یې هروخت خپلې کیدې ته نښاسې څه ورسره کوي؟
قبر وویل: ګله! زه له هرې اروا نه چې ماته یې سپاري پرېښته جوړوم او اسمان ته یې لېرم.
گل وویل: قبره! زه دغه اوبښکې ورو ورو د عطرو او عسلو په صورت تبدیلوم او خلکو ته یې ورکوم!
"هو ګو"

افتخار

دا طلايی سکه چې د دنیا په بازار کې د افتخار په نامه چلند لري هیڅ ګڼمه.
 هوا زه ورته په کرکه ګورم او له پښو لاندې یې کوم.
 هغه چې د خپل هنر مزدوري غواړي د تپت فطرت خاوند دی.
 هغه چې ددغه بازار په سرو او سپینو پسې لیوال دی پریږدئ چې دې بې ارزشه سکې ته لاس وغځوي.
 داسکه هغه څوک اخلي چې ځان خرڅوي.
 که ته غواړې چې دغه خلق وپېرې نوراشه دوی ټول ځانونه خرڅوي.
 ته باید دوی ته یو مناسب قیمت وټاکې او خپله امیانی وشرنگوې.
 که داسې ونه کړې نو د دوی په تقوی اعتراف کوې.
 ایاته نه پوهیږې چې دوی ټول د تقوی خاوندان دي.
 افتخار او تقوی تل اوږه په اوږه وړاندې ځي.
 ترڅو چې دنیا شته خلق د تقوی بهانه افتخار تا دیه کوي.
 دافتخار دسکې اواز دی چې دنیا یې په پښو درولې ده.
 ما پریږدئ چې د جهان دپرهیز کارانو په مقابل کېنې بدمعامله او سم.
 پریږدئ چې زه دافتخار خاوندانو ته هیڅ ښکاره شم.
 زه چې ځان د دغسې خلکو په مخکې ونیم زړه مې له اندازې نه زیات دحقارت تمنا لري.
 زه دغه طلايی سکه چې د جهان په بازار کېنې رواج لري او دافتخار په نامه یادېږي هیڅ ګڼمه اوپه نفرت ورته ګورم.
 زه اوس دافتخار او تقوی غوندې ورو څیزونو په مخکې نه یم ولاړ.
 زه دغه وخت له ډیرو لویو حقایقو سره مخامخ یم چې باید غلی اوچوپ پاته شم یا ډیرې لویې خبرې وکړم.
 ای زما پوهې او هوشیاری! راشه هغه څه ووايه چې د نورو په فکر کېنې نه راځي.
 "نیچه"

څه غواړم؟

د ډیرو خلکو له پټ رازونو خبرشوم مګر له ځانه لا خبر نه یم.
 زما سترګې ماته دومره نژدې دي چې مانښي لیدای.
 زما زړه غواړي چې له ځانه څه قدر لرې شم او خپله څیره وونیم مګر دومره لرې نه لکه چې له غلبیم نه لرې یم.
 اوس زما ډیر نژدې دوستان هم له مانه ډیر لرې دي.
 زه غواړم د دوست او دښمن ترمنځ یوه فاصله ولرم ترڅو چې هغه څه په ځان کېنې ولیدی شم چې په ما کې شته.
 اوس پوه شوی! چې زما زړه څه غواړي؟
 " نیچی "

دېدای فقر

لس کاله کيږي چې يو څاڅکی باران په ماباندې ونه وريده.

يوه سره ورمه په ماونه لگيده د مينې او محبت پرڅه زما دزړه په کبست پرينوته ځکه چې په دغه ځمکه هيڅکله باران نه وريږي.

زما پوهې! زه اوس تاته مخ اړوم او تاته اسره لرم چې په داسې وچکالۍ کې ته وچتوب غوره نه کړي.

له تا نه هيله لرم چې زما لپاره روح خوښونکې ورمه، زه خوشحالي وونکې پرڅه، ژوند پالوونکې او رياشې.

پخوا تردې ماوريځو ته ويل چې زما له کو هستا نه لرې شئ.

ماويل: ای تورو وريځو زما له مخې نه لرې شئ چې د رڼا پلوشه په ماباندې ډيره پريوزي او مخه مې ښه رڼا وي.

اوس د هغو وريځوپه لاره کېنې دامونه ږدم چې گوندې يوه شيبه زما په سرباندې سيوری شي او زما خبرواخلي.

پخوا له دينه په تريخ حقيقت پسې گرځيدم اوس د تصادف څپو ته لاس غځوم او غواړم چې ميلمه پالونکی شم، خپله برخه او دخپل وچولي ليک له ځانه ونه شرم.

نن زرتشت له خپلې سختې نه لاس اخستی دی او لکه تود باد چې کنگل ويلي کوي خپل ملايمت څرگند وي.

تراوسه لا پخپل کوهستان کې انتظار کاږي مگر دغره له لورې څوکې رانښته شويدي.

له هغو کنگلونه چې تل تر تله ساړه او تړلي پاته کيږي يو قدم رايټ شويدي ستومانه دی مگر خوشحاله معلوميږي.

غلی شه! چې حقيقت لکه ټينکه وريځ زما په سرتېري دورېځې له زړه نه يوغير مريې برق ځلیدونکی دی.

حقيقت ورو ورو له ډيرو لوبو پته پايو او پلو څخه زما په لورې رانښته کيږي.

راشه! راشه! گرانه حقيقت.

چوپ شه! دا زما حقيقت دی چې په ځيرځير او خواږه اضطراب راته گوري او کتل يې لکه دستورو کتل جذاب اوشيطنت اميز معلوميږي ته به وايي چې زما د نيکمرغۍ راز يې پخپل حدس موندلی دی او پوه شويدي چې نن ولې دغره له لورې څوکې رانښته شوی يم ولې ملايم او ارام يم؟ ته به وايي چې له ليدو او کتو يې يو گلرنکه ښامار ما ته خوله وازه کړي ده.

غلی شه! چې زما حقيقت څه وايي:

افسوس دی ستا په حال ای زرتشته! ستا حال دهغه چاغوندي دی چې سوچه زړې خورلي وي، اخر به ستا گيده ځيرې کړي او دغه زړه ترينه وباسي.

زرتشته! ته له اندازې نه زيات بډای، له حده زيات د خلکو سترگې بريښوي او په زړونو کېنې ځانته حسد پيدا کوي.

زه د ستا د ځلیدونکې رڼا په مخکې دريدای نشم او سيوري ته پناه ورم اورېدم.

بډايه! څه ولاړ شه! څه روانېږه ای زرتشته له خپل لمر نه لرې شه! ته غواړی چې له خپلې هغې رڼا نه چې له تاسره ډيره زياته ده نورو ته په لېولو څه ورکړي.

ته په دې نه پوهيږي چې هغه شی چې له تاسره په رښتيا زيات دی پخپله ته يې.

که غواړي چې چاته څه ورکړي له ځانه تير شه خپل ځان ورکړه ای زرتشته!

ته وايي لس کاله کيږي چې يو څاڅکی باران په ماباندې نه دی وريدلی، يوه سره ورمه راباندې نه ده لگيدلې، د مينې شبنم زما په زړه نه دی پړوتی.

ته دا اسره لرې چې په مينه درته وگوري اوتابنه وگني.

ايا ته نه پوهيږي چې ستا د خوشبختۍ پلوشو او حرارت شاوخوا ځمکه سوزولې ده؟ هغه زمکه چې له بارانه محرومه ده له عشقه هم څه برخه نه لري.

اوس ستا، ستاينه څوک نه کوي، بلکه ته د خپل دسترخوان د پوتو ټولوونکو ستاينه کوي.

زه تاپېز نم چې ډير فقير بډای يې.

ستا ډير شته تايه عذابوي، ته خپل ځان په ډيره ورکړه ستومانه کوي. خپلې ارامتيا ته نه گوري، له خپل ځان سره علاقه نه ښيي.

ستا باطن هميشه هماغه شان په شکنجه کېنې دی لکه چې په يوانبار کېنې له اندازې او گنجايش نه زيات غنم واچول شي ياپه يو زړه کېنې له حده زياته مينه پيداشي. ته خپل ځان قربانوي خو څوک ستا، ستاينه نه کوي!

ای بی پوهې هونبیاره! که غواړې چې په نوروگران شې باید ډیر فقیر شې.
دا خلک له هغه چاسره مینه کوي چې په زحمت کښې وي هغه چاته یوه مړۍ ډوډۍ ورکوي چې وری وي.
ای زرتشته! که غواړې چې چاته څه ورکړې نو خپل ځان ورکړه او له ځانه تیر شه!
زما خبره واوره، زه ستا حقیقت یم!
" نیچه "

هیرول

هغه څوک چې څه نشي هیرولی ښه سړی نه دی.
څوک چې همیشہ د بل دملامتۍ خاطر له ځان سره ساتي دښه زړه خاوند نه دی.

له هرچانه لرې

رټل او رټل کیده یو هم ښه نه ګڼم او له دواړو نه کرکه لرم.
د چا اطاعت نشم کولی اوله چانه اطاعت هم نه غواړم.
هغه چې له ځانه نه ویږي بل هم نه ویږي.
په نورو باندې هماغه څوک حکومت کولی شي چې نورو ویږي.
زه به څنګه دغه کار ته زړه ښه کړم چې د خپل ژوند په اداره هم نه یم خوښ.
زه غواړم چې د ځنګله یا د سیند حیواناتو غوندې یوه شیبه ځان هیر کړم چیرته یوازې کښېنم.
له خپلو لرې اوږدو رؤیاو سره مشغول شم.
خپل ځان له ډیر لرې ځایه دلته راوبولم.
له ځانه زړه وشکوم او بې له ځانه له بل چاسره څه مشغولا و نه لرم.
" نیچی "

د شاعر خوشبختي

دکلي رونق اوښتی دی، د خزان سیلۍ ټوله ښکلا له ځان سره وړیده، مکر شاعر د تیرو په یاد خپل غم سپکوي.
دی فکر کوي چې له داسې بدایو نه یوه ښکلې تابلو جوړه کړې چې هیڅ خارجي وجود نه لري.
دی په رښتیا ډیر خوشبخت دی چې برباد شوی ښایست د خپل خیال په دام کښې نیولی اوساتلی شي.
" ایشندرف "

تسلي

دژوند پانه زیره ده، اوس تا تورو خاورو ته سپاري ای د خاورو اولاده!
مکر غم مه کوه! ستاله خاورو نه به یو داسې نیالګۍ زرغون شي چې هر کال به نوي ګلونه نیسي او هر پسرلی به ستا په یادو عطر افشاني کوي.
" روکرت "

هايل او قايل

د قايل نسله! ته ارام ویده شه! ښه خوره او ښه ځکه، تل مور او خوشحاله اوسه! ځکه چې ژوند تاته په ډیره مینه خاندی. مگر ته ای د هايل نسله! ټول عمر په خواری او بدبختۍ کښې غوټه اوسه او په زحمت مړ شه! د قايل اولاده! ډیر خوشحاله او سه ځکه چې اسمان تاته په ډیر ښه نظر کتلی دی او ته یې خوښ کړی یې. د هايل اولاده! ته همدغسې په غمونو، زحمتونو او سختیو کښې تل تر تله ژوند کوه! د قايل زوزاده! خنده او خوشحالیره ځکه چې ستا کښت ډیر ښه راغلی اوستا رمې کال په کال زیاتیري. مگر ته ای د هايل زوزاده! همدغه شان په لوړه شپې سبا کوه او فریاد کوه. د قايل بچیو! تاسې تودو نغریو ته نزدې کښېنئ او ځانونه تاوده کړئ مگر تاسې ای د هايل بچیانو لکه ګیدران په سمڅو او غارونو کښې له سرونه وریږدئ او وریږئ. د قايل نمسیو! تاسو معاشقه وکړئ! او ځنکه چې ستاسو سره اوسپن زیاتیري خپل ټبر هم زیات کړئ او هر کال نوي اولادونه راوړئ. مگر تاسو ای د هايل نمسیانو خپله اشتها وسیځئ او له خپلې کمبلې نه هیڅکله پښې مه باسئ! د قايل ټبره! ته د ځنگلونو د حشراتو غوندې تل خوره او غټیره! مگر ته د هايل ټبره! له خپلو اولادونو سره په لارو او کوڅو کښې سرگردانه ګرځه! اه د قايل نسله! که ته مړ هم شې ستا په غوښو او هډو کو به ځمکه تیاره شي او کښت به یې ډیر ښه راشي مگر ته ای د هايل نسله! په ژوند هم څه حاصل نه لرې او هیڅ لاس ته نه درځي. مگر ګوره! ای د قايل نسله! سره له دغو ټولو شیانو یو لوی شرم هم ستا په برخه رسیدلی دی هغه دا چې ستا په حکومت کښې ((پاله او کرکۍ د سرنیزې په مقابل کښې مغلوبه ده)).

ته! ای د هايل نسله دا ځمکه پریږده او اسمان ته وخیږه ځکه چې ځمکه یې ستا لپاره نه ده پیدا کړی.

"بودلر"

سختوت

سختوت دانه دی چې سړی چاته ډیر څه ورکوي بلکه په ځای ورکړه سختوت دی.

"لاربرویر"

بی اسرې

یتیم هلک وم، د دنیا له شتو نه مې دوه رڼې سترګې درلودې چې د زړه آرامتیا پکې لیدل کیده. زه په ډیر امید د لویو ښارونو خلکو ته ورغلم مګر دوی ماته څه اعتنا و نه کړه ځکه چې دوی ته ډیر زړنگ ښکاره نشوم. شل کلن وم چې یو پټ اور زما په زړه کښې بل شو او یو ناڅاپه راته ټولې ښځې ښکلې او ښایسته ښکاره شوې زه په ټولو مین شوم مګر په دوی کښې یوه هم په مامېنه نه شوه او یوې ته هم زه ښکلې ښکاره نشوم، که څه هم ما وطن او پاد شاه نه درلود مګر بیا هم د جنګ میدان ته ورغلم چې مړشم خو مړګ قبول نه کړم. زه اوس نه پوهیږم چې دلته څه کار لرم او د څه لپاره یم؟ ماته دانه ده معلومه چې دنیا ته پخوا له وخته راغلی یم او که وخت رانه تیر شوی دی.

"ورلن"

خلک او شاعر

يوه ورځ هغه لوی او پراخه میدان هغه لور او اوچت غره ته وويل:

ستا په وچولي کبې دژوند نخښه هيڅ نشته، ستا پرمخ باندې هميشه د سيلو او بادونو خپري لکيري.

په همدغه وخت کبې د اولس خلکو شاعره وويل: ستا سر وکار تل له خيال او اندېښنو سره دی اوستا وجود هيڅ نه دی په کار.

سنگين غره په ځواب کبې وويل:

زه يم چې ستاله سينې نه هراز بوتې راکړم. د غرمې سوځوونکې تو دوخه پخپل ساړه دم باندې سړومه، د طوفاني وريځو مخه نيسم. پخپلو ګوتو د واورو بخري جوړوم او د خيزه کوم بې زماله سينې څخه داوبو لښتي روانيږي اوتاته دژوند پيغام دروري.

شاعر هم خلکو ته وويل: پريږدئ چې زه سر په زنګانه کښېږدم او فکرو ګرم ايا تاسو نه وينئ چې زما د زړه له چينې نه ډيرې خورې او به راخوټيږي چې دبشر تنده ماتوي.

"ګوټه"

انسان

هميشه وپريدل، په هروخت کبې هيله او اسره لرل، هرکله د پخوانيو خاطراتو يادونه، دايمي شکايتونه، مسلسل ناراضې، د دروغو په لذت پسې افسوس او ارمان، په حقيقت پسې هيڅکله نه ګرځيدل، خپل ځان له خپل اصلي قيمت نه کله زيات او کله کم ګڼل، يوازې په غم او محنت کبې ځان پيژندنه، او د ګور په غاړه د ژوند په ماهيت پوهيدل.

دا دی د انسان حقيقت يا لږ تر لږه زما مفهوم او معنی. سره له دغو ټولو خبرو زه پخپل ژوند کبې يو حقيقي افتخار لرم هغه دا چې ددروغو په شهرت پسې هيڅکله نه يم ګرځيدلی.

هيڅکله مې بې د عشق له درشله بل شي ته سر نه دی ټيټ کړی. زه عشق هميشه له ځانه لرې کړی او بيل کړی يم او د ښه نامه تنده يې په ما کې پيدا کړېده مګر عشق او افتخار يوه هم تراوسه پورې بې د زړه له غمه نور څه نه دي راکړي.

"الفيري"

په انگلستان کې

دغم داستان بيانول او داسې څوک لرل چې په دغه داستان پوه شي او خپل پټ غمونه په کبې وويني دغمجن زړه لپاره ډيره ښه تسلي ده.

يوه وخت دغه تسلي زما په برخه رسيدلې وه مګر کله چې ما د انگلستان په خاوره کبې قدم کښوده. هغه وخت چې ماد دې ځای خلک وليدل چې ډيرو ټينګو او تورو وريځو د دوی له نظره شين اسمان پټ کړيدی نوزه له دغې تسلي نه محروم شوم دلته هيڅوک نشته چې د زړه په ژبه پوه شي.

اوه! دا ساړه خلک دا ځيخ زړونه چې د خدای له نامه نه هم غافل پاته دي بې له طلاؤ څخه بل خدای نه پيژني او بې له پيسو نه بل شي ته په تقدس نه دي قابل.

کشکې زما د زړه اهونه دومره پورته لاړشي چې د الپ د کوهستان لمنوته ورسپري ښايي چې هلته داسې خلک ومومي چې د عاشقانو د زړه په غمونو او رازو پوهيږي.

"الفيري"

غويی

ای د فصلونو او کښتونو پالونکيه!

ای وفادار خدمتکاره! ته د ډیرلوی او آرام قوت ښکارندوی یې.

زه له تاسره ډیره مینه لرم ته په ماباندې ډیرگران یې.

له تاسره د صلح غوښتلو او عزة النفس روح موجوده ده.

ته لکه یوه خاموشه مجسمه خپلې کروندې ته گوري اوددې لپاره چې د فداکاری وظیفه ترسره کړې پخپله خوښه درانه جغ ته سرتیوي.

ته د انسان په خدمت کښې د موقر فرمان بردار په ډول خپل عمر تیروي. هروخت چې هغه تاوهي او ژوبلوي دې ته ورته سرراځوې او په صبر او تحمل ورته غلی او آرام گوري.

ته پوهیږي چې د جهان ودانول ستا وظیفه ده.

ته د انسان د تیري په مقابل کښې څه نه وایې اوشکایت ستا عادت نه دی.

ته سرکشي او نافرمانی نه کوي مکرزه ستا د درد مند روح اواز او روم چې د بخار په ډول اسمان ته خيژي.

زه ستا د درد خفیفه ناله اورم چې د اسماني سرود او د فداکاری د سرود په شان په دغه فضا کښې خپريږي.

ستا حقیقت په دغه شنه او غلي کښت کښې ځای لري.

زه تا په همدغه هنداره کښې ونیم ای وفادار خدمتکاره!

"کاردوچي"

د ټاگور نغمې

(۱)

هغه ماشوم چې ډیرې ښایسته شاهانه جامې اغوستې دي او د جواهرو قیمتي امیل یې په غاړه دی ډیر ښکلی ښکاري مگره نورو

ماشومانو غوندې معصومانه لوبې نشي کولی او هغه خوشحالي ده هیره کړي ده.

دی چې هر قدم اخلي دا ښایسته جامې یې په پښو کښې ښلي.

له ده سره تل دغه ډارملگری دی چې کالي یې په خاورو نشي ځکه له نورو نه لیرې لیرې ګرځي اوبوازي معلومیږي.

دده حرکت ازاد نه دی اوله خاورونه ډیره ډډه کوي.

دماشوم مورې! دماشوم دغه راز پاک ساتل چې دغومره قیداو تکلیف ورسره وي ماشوم ته زیان رسوي او له ډیر څه یې محرومي.

همدغه شی دی نه پریږدي چې دژوند په صحنه او د انسانانو په ډله کښې داخل شي.

(۲)

چیرته چې زړونه له ډار او ویرې څخه په امن کښې دي او سرونه هرځای ته هسکیدلی شي.

چیرته چې علم او فکر ازاد دی.

چیرته چې دغه لوی جهان په ورو ورو فکرونو نه کوچنی کیږي.

چیرته چې کلمات د حقیقت او راستۍ له کومې څخه راوړي

چیرته چې بې نتیجې کوښښونه لاس غځوي اومطلب ته رسیږي.

هلته چې د کار او عمل لاسونه نه دي ترلي.
 هلته چې داستدلال دچينې رنې اوبه دعناتو وچ ځنگله ته لاره نه لري.
 هلته چې د هنونه او دماغونه نشو ونما کوي.
 لويه خدايه! ته مایه دغسې فردوس او ازاد جهان کښې له خو به رواينې کړه.

(۳)

لويه خدايه! زما مناجات دادی.
 د افلاس نیلې زما د زړه نه وشکوه او لرې يې وغورځوه.
 ماته توفيق راکړه چې خپلې خوښۍ اومصبتونه په آسانۍ وزغملی شم.
 توفيق راکړه چې غريب او بينوا له نظره ونه غورځوم، اود ډير بې باکه قوت په مخکښې هم سر ټيټ نه کړم.
 زه دا توان غواړم چې ددنيا له خسيسو شيانونه ځان وژغورم او خپل قوت خپله مينه ستا خوښې ته وسپارم.

(۴)

بس همدغومره ارزو راته پرېږده چې هر لورته تا پرې وليدای شم.
 په هر څه کښې تاووينم او بيله تانه بل چاته خپله مينه وړاندې نه کړم.
 هوا! زه همدغومره ارزو غواړم چې يوازې له تاسره زما تعلق وساتي نور څه نه غواړم ايکې يوه زولانه غواړم چې ما ستا د رضا پابند کړي. او په دغه نيمکړي ژوند کښې زما سرو کار له تاسره وي.
 دا زولانه دمېنې او محبت زولانه ده.
 هغه چې له ماسره مينه لري غواړي چې له هرې خوانه زما مخه ځانته راوگرځوی.
 ايا ستا محبت له ماسره دغه راز نه دی؟
 ته پوهيرې چې ستا مينه له ماسره ډيره زياته ده مگر بيا دې هم زه ازاد پرې ايښی يم.
 زما دوستان ما ځکه يوازې نه پرېږدي چې زه دوی هيرنه کړم.
 ډيرې ورځې وشوې مگر مايو ځل هم ته پخپلو سترگو و نه ليدې.
 که څه هم ماستا نمانځه په ځای نکره او پخپل زړه کښې مې تاته مناسب ځای جوړنه کړی شو مگر بيا هم ستا مينې ته انتظار لري.

شاعر او پرېښته

شاعر: داسمان پرېښتې! که زما دسترگو يوه اوښکه او زما د شونډو يوه بوسه ستا لپاره کافي وي زه دا دواړه له تانه نه دريغوم.
 دا ددې لپاره چې که ته بيرته اسمان ته وځيرې چې زما د عشق يادگار درسره وي مگر له مانه دا اميدمه کوه چې زه د هيلې او اسرې لپاره يا د افتخار اوسعادت لپاره حتی چې درنځ او غم لپاره کومه نغمه سازه کړم.
 زه غواړم چې خپله ژبه غلې وساتم او د زړه خبرې واورم.
 پرېښته: شاعره! دا څه وايې؟ زه خو دخزان سيلۍ نه يم چې اوشکې خپله غذا وکنيم اودغه دغم اولاد داوبو څاڅکی وبولم.
 هغه بوسه چې ته يې ستايې له تانه نه غواړم ځکه چې د بوسې درکولو لپاره زه تاته راغلې يم او غواړم چې ستا د وجود له کښت نه بيحاصله گياه لرې کړم چې هغه دسستۍ او تنبلۍ بوټی دی او د زړه غم نه دی.
 ستاغم يوازې په خدای پورې تعلق لري.
 که ستا غم هرڅومره زيات وي ته د خپل زړه دغه مقدس زخم همدغسې پرېږده. پټۍ او ملهم پرې هيڅکله مه ږده. ځکه چې دبشر دلو يوالي لپاره لوی لوی غمونه په کار دي اوبل هيڅ شی يې دغومره نشي لوبولی.

شاعره! ته دا کومان مه کوه چې دغم دښکلا ادارک ته خاموشي ضرورده ځکه چې له ټولو نه ښکلې نغمه هماغه ده چې ډېره نا اميدي په کېښي وي.

د زرو شاعرانو جاويدانه اوازونه زما په ياد دي چې بوده او تنسته يې له اوبښکو او اهوڼو څخه اوبدلې ده. ماهيخور مرغه سترې اوستومانه دمانام په تياره کېښې خپل ځنگله او ځالې ته راشي او خپل بچي وري ووينې چې د ساحل له څنډې ورته رامنډې ووهي او خولې يې د طعمې لپاره وازې نيولې وي نو دی په يوه لويه تيره کېښي او اسمان ته په ډير حسرت گوري.

دی پوهيږي چې بيهوده يې ديباحصله ساحل او خاموش درياب په سرباندې دطعمې لپاره پرواز کړی او هيڅ يې نه دي موندلي. سره له دې بياهم دی تش لاس نه دی راغلی او خپل خونين زړه ورسره شته چې خپلو بچيوته يې اخريڼه طعمه کړي. دامرغه غلی او آرام په کټه پريوزي او خپل څيري ځيگر خپلو ورو بچيانو ته وړاندې کوي په دغه وخت کېښې يې له ځنگه وينې بهيږي او دی دمينې په ميوست په ځمکه پريوزي.

په دې فدا کارۍ کېښې کله دتدريجې مرگ له شکنجې لاندې سترې شي او ويړه ورته پيداشي چې دژوند اخريڼ رمق له لاسه ور نه کړي نو ځکه نيم ژواندی راپورته شي او خپل وزرونه وڅنډې په دغه وخت کېښې چې دښې وروستۍ شومه وي دوداع يو داسې مرگانی فرياد له زړه راوباسي چې دريايي مرغان له ساحله تښتي او هغه مسافر چې دسيند په غاړه تيرېږي له وحشته ريږدي او خدای ته ځان سپاري.

شاعره! ته په دې پوه شه چې دټولو حقيقي شاعرانو سرنوشت همدغه دی چې دماهيخور مرغه په شان دخپل زړه دوينو دسترخان خپور کړي او خلک په دغه دسترخان ميلمانه او خوشحاله کړي.

کله چې شاعران له خاورو شوو اسرو، له رنځونو او غمونو، له عشق او نا اميدۍ نه حکايت کوي ددوی خبرې که هرڅومره ښکلې وي بيا هم له زرونو نه غم نه وري.

د شاعر خبره لکه تيره توره داسې ده چې په هواکښې حرکت کوي او يوه ځلانده حلقه تشکيلوي مگر په څوکه کېښې يې هميشه دوينو څا ځکي لیده شي.

"الفرد دوموسه"

غم او خوشحالي

خوشحالي هغه غم دی چې پلو يې له مخه لرې شوی دی.

هغه چينه چې ستاسې خوښۍ او خوشحالي ترينه راخوتيري په حقيقت کېښې ستاسوله اوبښکونه ډکه ده.

هر څومره چې دغم شوکاري ستاسو د وجود لوښۍ وگروي او ژور ځای په کېښې جوړ کړي هغومره په کېښې خوشحالي لپاره ډير ځای پيدا کيږي.

يا ستاسو دغه کنډول چې له شرابونه ډک دی دکلال په داش کېښې په اورباندي نه وايښی؟

آيا دغه د دروی شپيلۍ چې په اواز يې ستاسې روح خوشحاليري په تيره تيغ غوڅه شوې او جوړه شوې نه ده؟

کله چې پخپل زړه کېښې خوشحالي وينئ که خپل زړه وگورئ دا به درته څرگنده شي چې هماغه څيز چې تاسو يې غمجن کړي ياست تاسې خوشحاله کړي.

کله چې ستاسو په زړه کېښې غم پيداشي که پخپل زړه کېښې سترگې وغړوئ په دې به پوه شئ چې د هماغه شي لپاره اوبښکي توپوئ چې تاسې يې خوشحاله کړي ياست.

ځينې خوشحالي لويه گڼي او غم وړوکي، ځينې غم لوی گڼي او خوشحالي ته په کمه سترگه گوري، زه وایم دواړه يوله بله بيل نه دي او دواړه يو ځای راځي کله يوله تاسوسره مخامخ کښيني هغه بل ستاسو په بستر کېښې ویده وي.

تاسې لکه دترازو شاهين دغم او خوشحالي تر مينځ واقع ياست کله چې دتلې پلې تشې وي تاسو غلي ياست.

کله چې زرگر په تاسو باندې خپل زرتلي نو دغم يا خوشحالي پله درنيري او سپکيري.

"خليل جبران"

پارلمان

پارلمان د دولت زړه دی او د حکومت مثال لري چې په ټولو غړو یې فرمان چلیږي. که دماغ له کاره ولوړي سړی ژوند کولی شي لکه لیونیان او احمقان چې ژوندي دي. مگر که زړه کارو نه کړی شي ژوند ختمیږي. "روسو"

ژوند

د امله وایه چې ژوند یو دایمي بزم دی ځکه چې دا خبره احمقان کوي. د امله مه وایه چې ژوند تل تر تله مصیبت دی ځکه دا د بې زړه او ضعیفو خلکو خبره ده. لکه چې د ونو شنې څانګې په پسرلي کې له خوشحالی زیږدي خنده! لکه چې د سیند موجونه په لویو ګټولګیږي او فرباد کوي زاړه! د جهان ټول خوندونه وڅکه او ټول دردونه وزغمه بیا وایه هرڅه چې دي ډیر دي مګر له خوب او خیال سره شباهت لري. "پادیا مانټوپولس"

قوت او جرئت

د سیند په اوبو کې مخ پورته تګ قوت او جرئت غواړي او داوبو له جریان سره موافق تګ مړه کبان هم کولی شي. "اسما یلز"

تاریخ

هغه چاته لوی او واړه څه فرق نه لري چې هرڅه ده پیدا کړي دي او د ټولو خالق دی. هر چیرته چې هغه شته هرڅه شته او هیڅ ځای نشته چې هغه په کې نشته. زه له دومره کوچنیتوب سره چې هیڅ نه یم هرڅه یمه. ځکه چې د ځمکې، دستور او د شمسي کال اولاد یم. زه له هغې خاورې پیدا یم چې د قیصر لاس، د افلاطون ماغزه، د مسیح زړه او د شکسپیر نبوغ یې په ذراتو کې ګډ دی. "امرسن"

لور ه پایه

په دغه جهان کې د هر چا د لوړیدو لپاره یوه پله او پایه په کار ده چې هغه درد او الم دی. "اناتول فرانس"

بدبختي

بدبختي ده چې عقل او پوهه تربيه کوي.
" هوکو "

عقل

که غواړې چې د عقل په زبان او ضرر پوه شې دا ومنې چې عقل هغه قوتونه په سړي کې وژني چې ژوند پرې ولاړ دی. ژوندون په عقل او اراده ولاړ دی. غوښتنه او اراده د هر پیشرفت اصل او اساس دی. خومره چې عقل زیاتېږي هغومره اراده ضعیفه کیږي. که انسان په هر څه پوه شي یقین وکړه چې بیا به هیڅ نه غواړي او هیڅ ارزو به ورسره نه وي یعنې اراده به نه لري. عمل له ارادې څخه پیدا کیږي او اراده له ارزو څخه. دا دواړه له هغه شي سره نه یوځای کیږي چې د حکیمانو او فیلسوفانو په برخه رسیدلي دي یعنې تردد او کامل. زه ډیرې پوهې له ژوند څخه عاجز کړي يم. ناپلیون، سزار او ددوی امثال هغه کسان نه وو چې ډیر فکر کوي ځکه یې هغه څه وکړی شو چې زړه یې غوښتل. " اناتول فرانس "

ترقي او تکامل

زه په دې عقیده يم چې د بشر تکامل به ډیر ځنډ انجام مومي. د دنیا سیر ډیر بطي دی د بشر نبوغ په تقلید کېنې دی د ابتکار خونده یې نشته. لکه چې په فزیک کې د ثقل قانون موجود دی چې زموږ تعلق د ځمکې له زړې کرې سره ساتي په روان شناسۍ کې هم دغه قانون وجود لري او زموږ د لچسپې له زاړه جهان سره ټینګوي. کویټي هم ویلي دي چې خلق لا د اصلي کناه د اتمې برخې په اختراع نه دي بريالي شوي. " اناتول فرانس "

د ژوند ضروري شرط

ناپوهي یوازې د نیکبختۍ لازمي شرط نه دی، د ژوند ضروري شرط هم دی. که موږ په هر څه پوه شو یوساعت هم د ژوند تحمل نشو کولی. هغه احساسات چې ژوند موږ ته ښه ښکاره کوي یا ژوند راته د تحمل وړښي له دروغو څخه زیږي او په مو هوماتو باندې تغذیه کیږي. " اناتول فرانس "

علم او اخلاق

له علم څخه د یوې اخلاقي نتیجې امید لرل ډیره لویه اشتباه ده.

درې سوه کاله پخوا خلک په دې عقیده وو، چې ځمکه دخلفت او پیداکیډو مرکز دی. او نن موږ پوهیږي چې د لمړیو ه منجمده ټوټه ده.

اوس پوهیږو چې دستور و په سطحه کښې څه ګازونه سوځي.

په دی هم پوه شوي یو چې دغه جهان چې موږ په کښې د ګرد او غبار یوې ذرې غوندي یو تل د جوړولو او وړانو لویه حال کښې دی.

موږ ته د معلومه شوه چې پرله پسې ځینې ستوري پیدا کیږي او ځینې له مینځه ځي. مګر دغو خارق العاده اکتشافاتو زموږ په اخلاقو کښې څه تغیر رانووست.

ایا نن میندې له خپلو بچیانو سره له پخوانه زیاته مینه لري؟

یا دغه مینه له پخوانه کمه شوي ده؟ ایا اوس د ښکلا په احساس کښې له پخوا نه څه زیادت یا نقصان راغلی دی؟

ایا نن د زړورو قهرمانو په زړه کښې له پخوا نه څه فرق لیدل کیږي؟

ځمکه لویه وي او که کوچنۍ وي د بشر په حال کښې څه تغیر نه راولي، زمکه لویه ده په دې شرط چې غم او رنځ په کښې وي او عشق موجود وي.

غم او عشق د غیر فاني ښکلا جاویداني مرکزونه دي.

غم داسې نعمت دی چې قیمت نه لري.

هغه ښیکنې چې په ځان کښې وینو او هغه څه چې ژوند زموږ په نظر کښې ښه ښکاره کوي د همدې لوی نعمت اغیزه ده.

زمونږ ترحم، شجاعت شهامت، او نور ټول فضایل او ملکات د همدغه شي مرهون دي.

اخلاق طبیعتاً په احساساتو باندې تکیه لري اوس.

" انا تول افرانس "

فکر او احساسات

تاسې وایاست چې د ټولو مصیبتونو او بد بختیو علت زموږ فکر دی، که غواړئ چې د فکر په نحوست قایل شئ باید په قدرت او عظمت کښې یې ډیره مبالغه وکړئ مګر په دې خبره باید پوه شئ چې فکر په احساساتو او غرایزو باندې ډیر لږ تسلط لري.

هغه خلک چې د فکر له تاثیر لاندې ډیر زیات راغلي دي هغوئ هم د نورو په شان متکبر شهواني او بخیلان دي.

چیرته چې تمدن ډیر وړاندې تللی هلته هم هغه کارونه ډیر لږ دي چې په فلسفي اصولو اجرا کیږي.

موږ د غرایزو او احساساتو په مقابل کښې دومره ضعیف او ذلیل یو چې زه هېڅکله یو داسې شعوري حالت ته نشم قایلیدلی چې له طبیعي حالت سره مخالف وي.

" انا تول فرانس "

تمسخر او ترحم

هرڅومره چې د انسان په ژوندانه کښې ډیر فکر کوم هغو مړه راسره دا عقیده ټینګیږي چې باید د بنیادم د اعمالو شاهد او قاضي تمسخر او ترحم وي.

دادو ه ښه مشاوران یو پخپله خدا ژوند زموږ په نظر کښې محبوب کوي او بل پخپله ژړا ژوند راته مقدس ښکاره کوي.

هغه تمسخر چې زه یې لرم بې رحمه نه دی، په عشق او ښکلا باندې ملنډې نه وهي، بلکه ډیر ملایم او نیکو کار دی.

د ده په خندا قهر سپړي او موره دانبي چې بايد د اشرارو او احمقانو په مقابل کښې له تمسخر نه کارواخلو.
که دا حس له مور سره نه وي نو زموږ په زړه کښې هر ګوره نفرت پيداکړي.
"انا تول فرانس"

د خلکو انتظار

خلک هر وخت په اجتماعي چارو کښې ډيرو لويو تغير اتوته انتظار لري.
دا هغه دايمي اشتباه ده چې دغيږ ويلو له روح نه يې نشات کړی دی.
زه دا منم چې ژوند په رښتيا بې ثباته دی او ژوندي شيان تل تغيرکوي مګر داتغير محسوس نه دی.
د دنيا هره ترقي ډيره ځنډنۍ او منظمه ده.
نا ځاپي اوسريع تغييرات هيڅکله نه دي پيداشوي اونشي پيداکيدای. ټول اقتصادي تحولات دطبيعي قواؤ په رحيمانه ځنډ انجام مومي.
دا خبره زموږ له احساساتو سره مخالفه وي او که موافقه مګر يو منلی حقيقت دی چې هرڅه هماغه شان دي چې پخوا و.
زموږ اجتماعي وضع د هماغه اوضاعو او کيفاتو نتيجه ده چې دمخه موجود و لکه چې علت اوسبب هغو احوالو ته ويل کيږي چې وروسته تردې به موجودشي.
دا تسلسل ترډيره وخته ديوه حال ثبات ساتي او په ژوندکښې نظم او ارامتيا پيداکوي.
دا خبره رښتيا ده چې دغه حال نه هغه ارواکانې خوشالوي چې دنورو شيانو ډيره تنده ورسره ده او نه په هغو زړونو کښې خوښي اچوي چې شفقت په کښې نشته. مګر د جهان نظم همدغه تقاضا لري او موږ بايد تن ورته کښيږدو.
موږ بايد پخپل زړه کښې يو څه حرارت او له ځان سره څه اشتباهات ولرو مګر آنې او عجيب وغريب موفقيتونه ونه غواړو او دمعجزې انتظارونه لرو.
"انا تول فرانس"

خطرناک

موږ ته هغه کسان خطرناک ښکاري چې روحيه يې زموږ له روحيې نه مخالفه وي.
هغه چې زموږ خوښونه په کښې نشته موږ ورته بد اخلاقه وايو.
څوک چې زموږ په اشتباهاتو مبتلا نه وي موږ ته شکاک معلومېږي او دا فکر نه کوو چې هغوی به په نورو شېهاتو مبتلا وي.
"انا تول فرانس"

د ژوندانه مخ او خټ

ژوند لکه دزربفتو توکی مخ او خټ لري. هغه ښکلا چې په مخ کښې شته په خټ کښې نشته. مګر دټوټې اوبدانه (بافت) له مخ نه په خټ کښې ښه ليدل کيږي.
"شوينهاور"

ليونتوب او حماقت

زه باور لرم چې بشر په هر وخت او په هر ځای کېنې د خپل مصرف لپاره د جنون او حماقت کافي ذخيره لري. دا سرمايه هرڅنگه چې وي بې حاصله نه ده.

کله چې کورم چې يوه پخوانۍ اشتباه ورکه شوه بې له دينه چې په دغه کار خوشحاله شم دبې اشتباه په باب کېنې فکر کوم چې د زړې اشتباه ځای نيسي.

زه په ډير تشويش له ځانه پوښتنه کوم چې ايا دغه نوې اشتباه به له زړې نه ډيره خطرناکه نه وي؟ که ښه فکر وکړو زړه خرافات له نورو نه لږ زيان لري ځکه چې هغه د زمانې په مرور صقل شوي دي او ضرر يې کم شوی دی.

"انا تول فرانس"

په ځان باور

هر څوک چې په ځان باندې اطمینان او باور لري خلک د هغه ملګري کيږي. په ځان باور یو داسې صفت دی چې د هر چا خوښيږي.

خلک له قطعي اویقیني مطالبو سره مینه لري نه له دلایلو سره. دلیل او برهان د وګړو اندېښنه او پریشاني زیاتوي. اوس ساده ګې خوښوي او په ساده خبرو پوهیږي.

خلکو ته باید څنگه او څه راز و نه وایو بلکه هو یا نه ورته ووايو اوبس.

"انا تول فرانس"

تعصب

تعصب او عدم اغماض په هر عصر کېنې شته.

هرڅه چې زموږ خوښ وي زموږ په نظر کېنې لور معلومیږي او نمانځه یې کوو.

که څوک موږ ته زموږ د بتانو عیب ښکاره کړي خو ابدی کیږو.

خلک په مشکل دېته حاضرېږي چې د خپلو عقایدو په منشا او منبع کېنې لږ غوندې ایراد قبول کړي.

که چا پخپلو اصولو او معتقداتو کېنې غوړ او فکر کولی هیڅکله به نه وو معتقد شوي.

"انا تول فرانس"

ځان وپېژنه

دا خبره چې ځان وپېژنه دیوناني فلسفې له حماقتونو څخه یو لوی حماقت دی. موږ به هیڅکله نه ځان وپېژنو او نه نور.

ټول مشکلات په همدغه ځای کېنې دي او په همدغې موضوع پورې ارتباط لري.

د دنیا جوړول دومره ګران کار نه دی لکه پېژندل یې چې ګران کاردی.

ښايي چې بشري نبوغ یوه ورځ یو نوی دنیا جوړه کړی شي مګر دا تو فېق به هیڅکله ونه مومي چې پرې پوه هم شي.

د بشر په پوهه او نبوغ باندې دا ډیره لویه تعدي ده چې د حقیقت په لټون کېنې په کار ولویږي. څه شی چې له پوهې نه په کېنې

استفاده کیږي د اشیاء لږ غوندې حقیقت پېژندل او ترینه خوند اخستل دي.

"انا تول فرانس"

شخصیت

مور غواړو چې خپل شخصیت له ځان سره هغه بل جهان ته هم یوسو له مورسره دا عقیده موجوده ده چې که څوک ځان هلته ونه پیژني هرسعادته چې د ده په برخه وي په ده پورې به څه ربط نه لري، بلکه دبل چا مال به وي.

له دینه غافل یو چې زموږ شخصیت دلته په دغه جهان کېنې هم محفوظ نه دی او په ژوندانه کېنې څو څو ځله یو راز اوبل راز کیږي.

زه چې اوس له اتیا کالونه اوښتی یم له هغه شل کلن، (موريس میترلینګ) سره هیڅ شباهت نه لرم بلکه هغه هیڅ نه پیژنم.

همدارنگه له هغه لس کلن هلک سره هم مشابه نه یم چې یوه شېبه هم په ځای نه و ناست او تل په لوبه مشغول و.

ما ته اوس هغه پردی اوبیګانه معلومیږي.

هرکله چې په دې نړۍ کېنې زموږ شخصیت بدلیږي نو بیاولې دا انتظار لرو چې هغه بل جهان ته به یې له ځان سره ورو.

"مترلینګ"

بقاء

پسونه دطبیعت دسختیو په مقابل کېنې مقاومت نشي کولی. که انسان دغه نوع د خپل خوراک لپاره نه وای ساتلی اوس به یې نسل ورک و. مګر اوس چې دغه حیوان په دنیا کېنې ژوندی پاته دی څه سعادت یې په برخه نه دی ځکه چې دوژلو او خوړلو لپاره یې ساتلی دی.

هرحیوان او هر یوبوتی چې دلته وینئ، سرنوشت یې همدغه دی. کافي او معدنیات هم دغه راز دي مګر زموږ عمر دومره نه دی چې د دوی تغیر ووینو او په بدبختۍ یې پوه شو.

"مترلینګ"

کب

هغه کب چې یوازې ژوند کوي او هغه کبان چې په یوه ځای کېنې ګډ ژوند کوي په یوه اندازه پوهه لري مګر سره له دې ډیر کبان شته چې یوازې یوازې نه اوسیږي.

موږ نه پوهیږو چې ددوی د اجتماع سبب څه شی دی؟

بښایي چې دوی به د ځینو ځناورو او بلاکانو له ډاره او د ځان ساتلو لپاره یو ځای شوي وي مګر همدغه ګډ ژوند او یو ځای اوسیدل ددې سبب وګرځیده چې انسان یې ژر ښکار کړي.

"مترلینګ"

هغه چې دنیا ته رانغله

په ملیاردونو نطفې ضایع کیږي او په دې باب کېنې تاسې ډیر افراط کوئ.

ستاسو ښځې ډیرې لږې نطفې قبلوي چې هغه په انسانانو بدلیږي. هغه نطفې چې ضایع کیږي او څه ترینه نه جوړیږي ستاسو د خوابدۍ او خپګان موجب نه ګرځي.

تاسو ته معلومه ده چې دغه په سلهاؤ زرو ملیاردونو نطفې چې په هره پیرۍ یا نیمه پیرۍ کېنې له دې جهان څي او هیڅ ترینه نه جوړیږي دانسانیت توان په کېنې شته او بالقوه انسانان ورته ویلی شو. مګر دوی ته هغه چانس نه پیدا کیږي چې موږ غوندې انسانان شي. لکه چې موږ ته هغه چانس په لاس نه راځي چې دمشرتي کره رانه جوړه شي او هغومره عمرو لرو.

آیادغه بالقوه انسانان د فکري او معنوي ژوند خاوندان وو او که نه؟ که نه وو نو څنګه ورته بالقوه انسانان ویلي شو؟

اوس چې دوی مړه شو او مور غوندې نشو آيا د دنيا په اوضاعو کښې څه تغير راغی؟ ايا ددوی ځای تش پاته شو او هغه کار چې بايد دوی سرته رسولی وای سرته ونه رسیده؟
"مترلینگ"

څنگه به یو؟

مور غواړو چې په هغه بل عالم کښې هم خپل ځان وپېژنو او پوه شو چې ته ((اسمیت)) یې اوزه ((موريس)) یم مگر دانه ده معلومه چې هلته به خپل کوم شخصیت غوره کوو؟
آیا ته به داغواړې چې دغه اوسنۍ شخصیت درسره وي که دزلمیتوب یا دکوچنیتوب ددورې شخصیت.
مور ته دا هم نه ده معلومه چې زموږ دبدو کارونو سزا به زموږ کوم شخصیت ویني؟ هغه به دغه موريس وي چې اوس له اتيا کالو نه اوبستی دی که هغه شل کلن موريس به وي چې بېل شخصیت یې درلود.
په رښتیا چې مور تراوسه نه یو پوه شوي چې په څه صورت به د خدای حضور ته وړاندې کیږو، سپین ږيري به یو که ځوانان او که ماشومان؟
"مترلینگ"

ستاسو فکر

ستاسې فکر چې هر څه وي تاسو هماغه یاست.
هیڅ امکان نه لري چې څوک له خپل فکره لوی شي یا د خپل فکر له حدودو څخه تجاوز وکړي.
"مترلینگ"

که طبابت ترقي وکړي

ښايي چې یوه ورځ طبابت دومره ترقي وکړي چې طبیبان دسړی زړه، سږي او نور زاړه له کاره وتلي شیان بدل کړي او دسر په کوپړۍ کښې هم نورماغزه واچوي.
هرکله چې زاړه ماغزه بدل شي نو طبعاً دغه حافظه هم نه پاته کیږي چې دتیر ژوند پوهه او معلومات، کینه اومینه یانور خاطرات په کښې ساتلي دي. چې دا حافظه لاړه شي هغه شخصیت هم درومي چې له دغې حافظې سره ټینګ تعلق لري.
په دغه صورت کښې بیا څوک خپل ځان نشي پېژندلی او په دې نه پوهیږي چې زه څوک یم؟ یعنې دده او دیوه مړي ترمنځ به څه فرق نه وي مگر خیره او تنه به یې په کوڅو اوبازاروکښې حرکت کوي.
دازیان چې دمغزو له بدلون څخه سړي ته رسیږي دمرګ او مړینې له زیانه کم نه دی. دغه جسد چې وروسته تردې دلته اوهلته ګرځي هغه پخوانۍ سړی نه دی بل څوک دی. هر تندر چې په ده پریوزي په هغه پخواني شخص پورې څه تعلق نه لري بلکه په یوه بل نا اشناسې پورې ربط پیدا کوي.
"مترلینگ"

څه غواړئ؟

که پاک خدای له تاسو نه پوښتنه وکړي چې څه غواړئ؟
تاسو به په ځواب کښې څه وواياست؟
آیا داسې ژوند به وغواړئ چې تل تر تله وي او هیڅ زړښت او هیڅ راز بدبختي هیڅ تغير په کښې نه وی.

دغسې ژوند خوعیناً د هغه غټ کانيې حال ته ورته دی چې په ملیونو کاله په یوه ځای پروت وي او هیڅ تغیر او تحول په کسې نه راځي.

زه یقین لرم چې که تاسې د جاویداني عمر په حقیقت پوه شئ. هېڅکله به یې له خدایه ونه غواړئ. جاویداني سعادت هم د جاویداني عمر په شان دی په بل عبارت جاویداني بدبختي ده.
" مترلینک "

پوه او ناپوه

دا چې پوه او نا پوه یو د بل په ژبه نه پوهیږي سبب یې دادی چې پوه په هغه شي بدلیږي چې دی پرې پوه شوی دی. دی هغه څه نا پوه ته نشي ویلی چې دده په زړه کسې ځای لري. که تاسې یوه ورځ د جهان په اسرارو پوه شئ پخپله به هماغه اسرار شئ اوماته به د خپل زړه خبرې نشئ کولئ!
" مترلینک "

لیونی

ماته وایي ته هم لیونی شوی یې لکه ځینې فیلسوفان چې په اخر عمر کسې لیونیان کیږي او چټیات وایي. ښایي چې زه لیونتوب قبول کړم ځکه چې تراوسه پورې لا د لیونتوب او هوښیاری ترمینځ عقلاني تفاوت نه دی موجود مګر تاسو چې هوښیاران یاست فکر وکړئ چې څه وایئ؟
" مترلینک "

مرګ

که مرګ په دنیا کسې نه وای هیچا به د ژوندانه درانه بارته غاړه نه وای ایښی همدغه دمرګ ویره دده چې موږ ژوند کوو او د دغه ډار په وجه تر زړښته پورې د ژوندانه پټۍ په اوږو رو.
" مترلینک "

روح

که له مانه پوښتنه وکړئ چې روح څه شی دی؟ زه تاسو ته څه ځواب نشم ویلی. مګر له تاسو نه به پوښتنه وکړم چې جسم څه شی دی؟ هر کله که موږ جسم یا ماده وپېژنو دروح په پېژندلو به هم بریالي شو مګر اوس چې یو هم نه پېژنو باید په دې باندې ځان خوشحاله کړو چې روح د جسم حرکت دی او جسم دروح شکل او صورت دی.
" مترلینک "

افلاطون

که د یونان افلاطون څه دپاسه دوه زره کاله پس موږ ته راشي موږ به کومه موضوع ده ته وړاندی کړو چې دده دتوجه وړوي او دی څه قدر ته حیران کړي؟ په اخلاقي، اجتماعي اوسیاسي لحاظ که موږ مریټوب لغوه کړی دی خو څو ډوله بل راز غلامی پیدا شویده چې هغه ځای یې ډک کړیدی موږ کوم نوی شی نه لرو چې هغه ته یې وړاندی کړو. زموږ سیاسي، اجتماعي او اخلاقي دروغ د هغه لپاره کوم نوی مضمون نه دی او اوسنی سلوک هغه ته څه نویتوب نه لري.

په فزیک، شیمی، ژوند پېژندنه، طبات او جراحی کېنې چې څه کشفیات شوي دي په اول کېنې به دی په تعجب کېنې واچوي مگر ددې لامله چې هغه ډیر موشکاف او ځیر کیدونکی دی ډیر ژر به پوه شي چې زموږ کشفیاتو دروح لپاره کومه نوې غذانه ده پیدا کړی او د اسرارو له مخې پرده نه ده پورته شوې.

څه شی چې د هغه پوره توجه ځان ته راگرځولی شي هغه یې سیمه موجوده دي چې په یوه شیبه کېنې هر ځای ته غږ رسوي، ممکنه ده چې دغه شی د ده ارتباط له هغو اسرارو سره پیدا کړي چې په مبهم ډول یې پخپلو کتابونو کېنې ورته اشاره کړیده.

په هر حال کوم دتوجه ورشی چې په دوه زره کالو کېنې موږ کشف کړیدی همدغه دی چې د علت په ادراک یې لا نه یو موفق شوي او دانه ده معلومه چې دوه زره کاله وروسته به دتوجه وړ څه شی کشف کړو.

" مترلینک "

زمونږ پوهه

موږ د فولادو په یوه تړلې خونه کېنې ژوند کوو چې دوه وړوکي سوري لري او بس. له یوه سوري نه لږ غونډې رڼا راځي او له بل نه لږ غونډې او از راننوزي. موږ له همدغو دوو سوريو څخه د جهان او ضاع معلوموو او همدغه وجه ده چې بې له رڼا او بې له غږه په نور څه نه پوهیږو.

" مترلینک "

بدې خبرې

بدې او ناوړه خبرې چې زبان او ضرر لري ډیرې ژر خپرېږي بې او حسا یې خبرې چې فایده په کېنې وي ژر نه خپرېږي. هو! بدې او ناکاره خبرې لکه تلونکې او خپرونکې ناروغي له یوه نه بل اوله بل نه بل ته ځي. بې خبرې لکه صحت او روغتیا له یوه نه بل ته نه درومي.

" مترلینک "

انساني سلوک

انسان باید هغه مینه چې له نورو سره یې کوي له ډیر لوړ ځایه واخلي او په ډیر لوړ همت له نورو سره وچلېږي. ترڅو چې ممکنه ده چې خلکو ته د عشق په نظرو کوري نه ښايي چې د خپل رحم او شفقت سیوری په چا باندې وغورځوي. ترڅو چې د عدالت له مخې چاته څه ورکولی شي نه ښايي چې د احسان له مخې چاته څه وبخشي. ترڅو چې د چا احترام کولی شي نه ښايي چې د هغه دلجوېي او دلداري وکړي.

" مترلینک "

انساني کمال

هغه لوی کمال چې د تحول او تکامل په لاره کېنې د ژونديو شيانو په برخه رسیدلی دی قلبي عواطف دي چې په انسان کېنې لید ه شي. که څوک غواړي چې له حیواناتو نه لري وي باید دغه عواطف چې رحم، مروت، کرم، شجاعت او نوعه پرستي ده په ځان کېنې وروزي.

" داروین "

د فکر روزنه

څه شی دی چې په بشر کې ژور فکرونه روزي؟
علم او پوهه نه ده، کار نه دی، د عواطفو او احساساتو هیجان هم نه دی یوازې رنځ او مشقت دی چې دانسان په فکر کېږي
ژوروالی پیدا کوي او ښايي چې د همدې له امله په دنیا کې غمونه او رنځونه ډیر شوي وي.
"هیز"

ښکلیتوب

کله چې ښکلیتوب د دعوی لپاره راولاړ شي دهر ناطق ژبه کلي کيږي.
"شکسپیر"

ښایست

ښایست هغه میلمه دی چې په هر کور کې قدر او عزت لري.
"کوټه"

سیاست مدار

که یو سیاستمدار جنایت وکړي ښايي چې عفو شي مګر که د خط مرتکب شي نو د عفوې وړ نه دی.
"بیسمارک"

غولول

ټول تریوه وخته غولېږي ځینې د همیشه لپاره هم غولولی شئ مګر ټول د همیشه لپاره نه غولېږي.
"ابراهام لینکلن"

فکر په شعر کېږي

فکر باید په شعر کې داسې پټ وي لکه غذايي خاصیت چې په میوه کې پټ دی. میوه هم غذا ده مګر لذیذه چې د خورلو په وخت کې بې له لذت د بل شي احساس نه کوو. خو بدن ترینه غذايي ماده اخلي او دغه غیر محسوسه غذا په لذت کې پټه ده
"پل والري"

بدبختي او شعر

د بدې ورځې خاوندان د مصیبت اوناکامې په وخت کې شعر ته مخه کوي او څه چې دوی له رنځ او غم نه زده کړی وي په اشعارو کې یې نورو ته وړاندې کوي.
"شلی"

عشق او سعادت

هغه څوک ډیر نیکبخت دی چې خدای ورته داسې زړه ورکړی دی چې د عشق او سوزو گداز لایق دی. چا چې د عالم او ضاع او د انسان زړه د عشق په دوه مخیزه هنداره کېږي نه دی لیدلی هغه هېڅ حقیقت نه دی لیدلی او په هېڅ نه دی پوه شوی. "هوگو"

پوهه او عشق

پوهه د عقل په غیر کېږي پرورش نه مومي بلکه د عشق په لمن کېږي وده کوي د پوهې نیالکې باید د عشق په ګلدان کېږي وکرل شي او د احساساتو په او بوا بیاړی شي. "مترلینک"

ښوونځی

د علم او پوهې هر ښوونځی چې پرانیستل کېږي د زندان دروازه تړل کېږي. "هوگو"

د فکر پانګه

د فکر او پوهې ټوله پانګه باید یوه روحي او اخلاقي عظمت ته تسلیم شي. "مترلینک"

معرفت

معرفت هغه شی دی چې وروسته د هر څه له لوستلو او د هر څه له هیږولو نه په دماغ کېږي پاته کېږي. "ادوارد هریو"

علم او علما

علم له خطا څخه خلاص دی مګر علما تل په خطا کېږي وي. "اناتول فرانس"

ځان ښودل

یا ځان هغسې ونښه چې یې یا هغه شان اوسه چې ځان ښیې!
(بایزید بسطامي)

د بڼه کار علت

که زموږ د ښوکارونو علت اوسېږي څرګند شي ډیر کسان به پخپلو ښو کارو نو څر او خجل شي.
«ريواردل»

تاج او قلم

تر څو چه د ادب قلم زما په لاس کېږي دی هېڅکله به ونه وایم چې ولې مې شاهي تاج په سر باندې نشته.
"ولتر"

مطبوعات او تاریخ

مطبوعات د اوسني تاریخ اساس او بنیاد دی. موږ باید خپل تاریخ مشوش نه کړو. څوک چې دمطبوعاتو ازادي محدودوي
د وطن او ملت تاریخ ته زیان رسوي.
"پوانکاره"

حکومت او روزنامه

که له مانه پوښتنه وکړئ چې په وطن کې بې روزنامې حکومت وي که بې حکومته روزنامه؟ زه به هر کوره دوهمه خبره غوره
کړم
"جفرسن"

د حُان سعادت

که یوازې خپل سعادت وغواړو څه ګرانه خبره نه ده مګر موږ غواړو چې له نورو نه زیات مسعود شو او دا کار ډیر مشکل دی ځکه
چې نور هغو مړه مسعود نه دي لکه چې موږ یې تصور کوو.
"نتسکوی"

حُان مسعود ګڼل

یوازې داکافي نه دی چې د سعادت خاوندان شو بلکه په دې پوهیدل په کار دی چې موږ د سعادت خاوندان یو.
"مترلینګ"

اجبار او اختیار

خومره چې دوجود مرتبه او درجه لوړیږي هغومره اجبار کميږي او اختیار زیاتيږي. همدغه سبب دی چې د کاني مجبوریته له پوتې اونیاکۍ نه زیات دی او حیوانات له نباتاتو نه هم زیات اختیار لري. انسان بیا له حیوان څخه هم پورته دی او ډیر اختیار لري. “بوترو”

عقل اوزړه

عقل دزړه په خوښه کارکوي او زړه ته گوري. هغه څه چې زړه یې نه غواړي عقل په کښې لاره نشي پیدا کولای. یعنې زړه په سرباندې حکومت کوي او سر په زړه حاکمیت نه لري. " شوپنهاور "

کینه او مینه

کینه اومینه د نفسي احوالو او کیفیاتو له اختلافه پیداکيږي او په عقل پورې څه اړه نه لري. " شوپنهاور "

احتمالي مصیبت

هرڅه پخوا له وخته په نظر کښې نیول او لرې کتل ښه کار دی مگر دساورځې په احتمالي مصیبت نن غمجن کیدل ښه کار نه دی. له دینه چې په هوا کښې ځانته زندان جوړوو ولې یوښه قصر نه جوړوو.

لیاقت لرل

لیاقت لرل او کوم ځای ته نه رسیدل له بې لیاقته رسیدلو نه ښه وي.

شهامت

که بتان مات کړې کوم سترکار دې نه دی کړی. حقيقي شهامت دادی چې پخپل ځان کښې دبت پرستی خوی ورک کړې. « نیچې »

لوی خلک

لوی خلک لکه سیندونه خپل هدف ته بې لارې درومي او ددوی شهامت همدغه دی چې له کرانو او پرپیچه لارو څخه نه ډارېږي. " نیچې "

اجتماع

په اجتماع کښې دا خل شه! ځکه چې په جمعیت کښې سړی صیقل کیږي او ټینګیږي.
یوازیتوب سړی ملایم کوي او فاسدوی یې.
" نیچي "

د جنگ اساس

دغلیم غولول دجنگ اساس دی ځکه زما هغه پټه زغره چې ما اغوستې ده دکیدر پوټکی دی.
" نیچي "

نجیبه غریزه

هغه غریزه چې له ټولو غرایزو نه نجیبه ده نجابت یې په ډیر احتیاط زیاتوه یعنې په هر کیلو محبت چې له نورو سره یې لرې یوګرام نفرت له ځان سره زیات کړه.
" نیچي "

شهرت او شرافت

که په افتخار او شهرت پسې ګرځې نو زما پند مه هیروه! هغه دا چې له شرافت نه لاس واخله!
" نیچه "

هدیه قبول

زه د هغه چاله خوشبختۍ نه خبر نه یم چې دخلکو له لاسه هدیه قبولي. ځکه چې له ماسره داعقیده موجوده ده چې له هدیې قبولونه غلاښه ده.
" نیچه "

هیرو

هرڅه هیر کړه هر څه هیر کړه هیرو! ډیر لوی هنر دی!
هغه دروند بار چې له تاسره دی له ځانه وغورځوه.
که غواړې چې والوزې که ارزولرې چې له لوړو او هسکو څوکو سره آشنا شې درانه اوسنکین شیان سیندته وغورځوه.
دغه دی سیند هله ژر شه خپل ځان سیند ته وغورځوه د هیرو لو هنر ډیر لوی هنر دی.
" نیچه "

ځان غوښتنه

خود خواهي او ځان غوښتنه په مطلق ډول له ژوند سره موافقت نه کوي.
یوازې ځان غوښتل په حقیقت کښې ځان محدود کول او له ځانه څه کمول دي.
که جود او فیض نه وي ژوند نشته.

په حقيقت كښې بشپړه او كامله خود خواهي په پوره غير خواهي كښې پټه ده او اخلاق هيڅكله انفرادي كيدلى نشي.
 "ژان ماري كويو"

مكررات

په دغو گڼو ليكنو كښې چې علم او پوهه ډيره زياته ښيي څه وينئ؟
 سترگې وغړوئ اوښه وگورئ چې غير له مكرراتونه نور څه وينئ؟
 ايا دا ټولې خبرې چې په يوقسم موضوعاتو كښې اوړئ بې دسبك او انشا له تنوع او بې دشاوهدو او مثالونو له رنگينۍ يا د چاپ له ښكليتوبه نور څه لري؟
 ددې خبرو حقيقي تاثير، عمق او ارزښت همدغه دى چې په راز راز پيرايو كښې بيا بيا ويل كيږي او له يوې مخه په بل مخ اوړي.
 نو په دغه ظاهري ثروت كښې فقر او لوړه پټه ده او په دغه روژه كښې دمرښت احساس كيږي.
 "بيكن"

نيكي

په سترگو كښې دليدلو قوه يوازې نه ده كافي.
 كه زموږ سترگې بيا هم وي او په اشياو كښې رنگونه هم موجود وي بياهم رڼا ته محتاج يو او په تورتم كښې څه نشو ليدلى.
 همدغه رڼا ده چې دليدلو قوه له اشياوو سره مربوطوي او ددې باعث گرځي چې موږ څه ووينو.
 لمړپخپله دليدو قوه نه ده دليدو وسيله ده دهمدغې وسيلې له برکته موږ د بينايي احساس کوو.
 ته په دې پوه شه! چې لمر د نيکۍ ثمره ده او نيکۍ سره شباهت لري. هماغه نسبت چې په ليدلي جهان کې يې دينا يې قوت له ليدلو شيانوسره لري د ادراک په جهان کې يې د فهم قوه هم له هغو شيانو سره لري چې دپوهيدلو وړ دي.
 څنگه چې په تياره کې څه نه ليدل كيږي او سترگې رڼا ته اړې دي روح هم هغه څه نه وينې چې دحقيقت رڼا پرې نه وي پريوتې.
 څه شی چې د معرفت ورشيان په حقيقت پورې مربوطوي او روح ته دپوهيدو استعداد ورکوي دنيکۍ تصوردی چې دعلم قوه له لمر سره مشابه وگڼي مگر که لمر يې گڼي نو لويه اشتباه کوي. همدارنگه د ادراک په عالم کې انسان حق لري چې علم او حقيقت دنيکۍ نظير وگڼي. مگر که عين نيکي يې گڼي دا هم اشتباه ده ځکه چې دنيکۍ مقام له دينه ډير پورته دی.
 لمر ليدل شوو شيانو ته يوازې دليدل کيدو قابليت نه بخښي بلکه په پيدايښت او نشو و نما کې يې هم تاثير لري او غذا ورکوي.
 همدغه شان دپوهيدلو ورشيان له نيکۍ نه يوازې همدغه استفاده نه کوي چې د پوهيدلو وړ وگرځي بلکه په ماهيت او پيدايښت کې يې هم د خل لري.
 "افلاطون"

د طبيعت قوانين

د طبيعت قوانين واجب او ضروري نه دي. د جهان اصل او اساس تغير او حرکت دی هرکله چې دغه تغير مکرر شي نو عادت وگرځي او دقانون نوم پيدا کړي.
 ديوه خور او په اول كښې يوه معينه مجراني لري او د خپل جريان په وسيله ځانته لاره اومجر اپيداکوي وروسته بيا دغه مجرا داوبو دسير او حرکت قاعده اوقانون بلل كيږي. ډيرامکان لري چې دغه مجرا بدله شي او يوه بله مجرا ورته پيداشي. په همدغه لحاظ د طبيعت چارې ديوه معين اوضروري قانون تابع نشو گنلې.
 "بونرو"

انسانی تکلیف

ښه نیت او نیکه اراده د خیر اونیکی. مبدا ده.

نیکه اراده اوښه نیت دادی چې انسان خپل تکلیف وپیژني او پیروي یې وکړي. تکلیف باید خاص دتکلیف لپاره په ځای کړشي یعنې دکتې اوزیان لحاظ په کېښي نه وي. تکلیف هغه عمل دی چې د یوې کلي قاعدې متابعت لپاره وي او محض د قانون په احترام اجرا شي. هغه څوک چې یوکار دقانون لپاره کوي او هغه چې کار یې له قانون سره موافق وي یو راز نه دي. ددوهم سړي عمل ته مشروع ویلی شو مگر خیر او اخلاقي عمل ورته نشوویلي. ددې لپاره چې دیوه سړي کار اخلاقي ارزښت پیداکړي یوازې دا کافي نه ده چې عمل یې له تکلیف سره موافق وي بلکه دا لازمه ده چې دتکلیف لپاره وي. ډیرامکان لري چې یوکارښه وي مگر اخلاقي نه وي لکه دیوه سوداگر صداقت او راستي چې دتجارتې منفعت او اعتبار پخولو لپاره وي نه د تکلیف لپاره.

د ځان سانته له تکلیف سره موافق کاردی مگر ددې لامله چې طبیعت ورته میلان لري اخلاقي عمل ورته نشوویلی. هغه څوک چې ډیر زړه سواندی وي او د رقت په وجه له چاسره احسان کوي ښه کوي مگر اخلاقي عمل نه اجراکوي که همدغه سړی له خلقو نه جفا و ویني زړه به یې سخت شي او له احسانه به لاس واخلي. مگرکه څوک له خلکونه جفا گانې ویني او دتکلیف په ځای کولو لپاره احسان کوي هغه یواخلاقي عمل اجراکوي.

"کانت"

ژوند

ژوند زما په نظرکښې غوښتل دي او هره غوښتنه له یوه احتیاج یا محرومیت څخه پیداکیري یعنې له غم او درد څخه. که دیوه سړي هره آرزو په اسانه اوسمدلاسه حاصله شي کسالت ورته پیداکیري چې له رنج اوغم نه لوی مصیبت دی. دانسان ژوند همیشه دغم او کسالت ترمینځ واقع دی. سړی چې هرڅومره له غم څخه لرې شي هغومره کسالت ته نژدې شي. په هره اندازه چې موږ له کسالت نه ځان وساتو په هماغه اندازه له غم سره قرابت پیداکوو. دا دوه آفتونه یو دبل ضد دي که انسان له یوه څخه خلاص شي د بل په منکولوکښي لویږي. څنگه چې غم او رنج له احتیاج او محرومیت څخه پیداکیري کسالت له راحت او رفاهیت څخه پیداکیري. هر چیرته خواران اوغریبان له احتیاج او محرومیت سره په جگړه اخته دي او بډایان له کسالت سره په مجادله کښي دي. همدغه کسالت دی چې دعیش او راحت خاوندان یې په ښکار او قمار په افیونو اونورو نشو مشغول کړي او مجبورکړي دي یایې ددوی مخه تزییناتو او تجمل ته گرځولي ده. دانسان استعداد اوقوت دا غواړي چې احتیاج او محرومیت لرې کړي او د ژوند په جگړه کښي په کارولویږي. نوکله چې احتیاج اومحرومیت له مینځه لاړشي او په دغه مبارزه کښي معطلي راشي دغه عاطل قوت پخپله یو مونږ پیټی شي او انسان مجبور کاندې چې بیهوده یې صرف کړي او له کسالت څخه ځان وژغوري.

«کرلوس» دبډایانو بدبختي داسې بیانوی:

«یو د دې لپاره چې له کسالت نه وتښتي خپله نښایسته مانی پریردي اوپه تفریح پسې یوه خوا او بله خوامنډې وهي. بل په ډیره بیرته له خپلې ښځې او اولادونو څخه چیرته لرې درومي مگرمقصد ته نه رسیږي او بیرته له هماغه دښمن یعنې کسالت سره بیاکورتته راځي او چاره ترینه ورکه وي».

"شوپنهاور"

هیرول

هغه څوک چې څه نشي هیرولی ښه سړی نه دی، څوک چې هیممه د بل د ملامتۍ خاطر له ځان سره ساتي دښه زړه خاوند نه دی.

حکمت اوسعادت

ارسطو وایي: حکیم او عاقل هغه څوک دی چې خپل غمونه او دردونه لږ کړي نه دا چې په ډیرو لذتونو پسې هڅه وکړي. زه هم د حکمت ډیره ټینګه اوقوي پایه همدغه ګڼم چې سړی له غمونو او دردونو څخه وتښتي نه دا چې په لذت پسې منډه واخلي.

یعنې سعادت په هغه ګریز (ټیښته) کېږي دی نه په دغه شتاب (هڅه) کېږي. هغه کسان ډیر غولیدلي دي چې ارزو ګانوته رسیدل سعادت ګڼي ځکه چې له ارزو ګانو سره وداع کول اوبې نیازی ته رسیدل سعادت دی. هر څومره چې د خواهشاتو تله سپکه وي انسان هماغو مړه سعادت ته نژدی وي. که حقیقت ته وګورو یو روغ او جوړ فقیر له یوه رنځور غاړي بډایي څخه ډیر نیکبخته دی.

سقراط وایي: ډیر کسان دي چې نه جواهر لري نه سره اوسپین نه یې ډیر ښه لباس په غاړه کېږي شته نه په لوړو مانیو اوښو قصرونو کېږي استوګنه لري مګر سره له دې له بډایانو نه خوشحاله ژوند کوي.

شکسپیر وایي: ځینې کسان لکه توتیان داسې دي چې د خدا یوه وړه منظره وويني خوله یې له خدا نه نه راټولېږي. ځینې نور داسې غمجن دي چې هیڅ راز مسخرې او د خدا نندارۍ یې نشي خندولی. دا زموږ خپل خوی او طبیعت دی چې زموږ د ژوند اوسعادت اساس ګڼل کیږي. موږ باید د سعادت تومنه په ځان کېږي ولټوو او په دې پوه شو چې دهرچا نیکبختي پخپله په ده پورې مربوطه ده. په ځان باندې اتکا او نورو ته نه متوسل کیده، له ډیرو قیدونو او احتیاجاتو څخه ځان خلاصول او خپله ازادي زیاتول سعادت دي.

هغه څوک چې په باطن کېږي غني دی له خارجي جهان څخه یوه منفي هدیه غواړي او بس چې هغه فراغت دی. د هغه مهمه ارزو داده چې له خلقونه لرې او په څنګ وي چې په دغه وسیله له ځانه استفاده وکړي شي. لوی خلک له هر څه نه فراغت خوښوي او خپلې ازادۍ ته ډیره توجه لري یعنې همدغه سعادت کېږي.

ارسطو وایي: سعادت په فراغت او ازادۍ کېږي دی.

سقراط هم ازادۍ او فراغت ستر نعمت ګڼلی دی.

څومره چې د یوه سړي فکري او عقلي پانګه زیاتېږي هغومره یې تعلق له دنیا نه او د دنیا له خلکو څخه کمیږي. هغه بیا خپل سعادت د دنیا په نعمتونو کېږي نه لټوي بلکه له معنوي لذتونو څخه خوند اخلي او حقيقي سعادت ته رسېږي. "شوپنهاو"

انشا

د هر لیکونکي انشا د هغه د فکر آیینه ده.

که غواړئ چې د یوه لیکونکي حقيقي ارزښت ځانته معلوم کړئ دینه مه ګورئ چې ده څه موضوع کېږي فکر کړی دی یا دده د فکر محصول څه شی دی.

دیوه مؤلف اولیکونکي د مقام پېژندلو لپاره همدغه کافي ده چې موږ پوه شو چې ده څه راز فکر کړی دی او د فکر کولو طریقي څنګه دی؟

د هر ليکونکي انشاء لکه خميره داسې ده چې مختلف شکلو ته او صورتونه قبلوي مگر د صورتونه که هر څومره مختلف وي بيا هم خميره يوه ده.

"شوپنهاور"

مطالعه او تفکر

څنگه چې ډيره زياته مطالعه فکر وسعت او ودې ته نه پرېږدي ډير ليکل او ډير لوستل هم د حقايقو د معرفت مخه نسي. د دنيا ډيره لويه کتابخانه چې بې نظمه او بې ترتيبه وي هغه ارزښت نه لري چې يوه کوچنۍ منظمه کتابخانه يې لري. همدغه راز ډيره زياته پوهه چې په ذهن او دماغ کېږي ښه هضم شوې نه وي له هغو لږو معلوماتو نه لږ قيمت لري چې په جزئياتو کېږي يې ډير غور او دقت نه وي شوی.

په حقايقو باندې سړی هغه وخت پوهېدلی شي چې د علت په قانون پوه شي او په جزئياتو کېږي مطالعه ولري. څنگه چې انسان مطالعې ته ضرورت لري تفکر ته يې هم لري. مطالعه او تفکر د انسان په ذهن کېږي دوه متضاد تاثيرونه لري چې که يو زيات شي هغه بل کمېږي.

مطالعه د سړي ذهن د هغو افکارو او عقايدو له تاثير لاندې راولي چې ممکنه ده د انسان له ذاتي احتياجاتو سره مخالفت ولري. آزاد تفکر يعنې د هغه طبعي سير او حرکت تعقيب چې محيط او ضروري مسايل يې د انسان په ذهن کېږي پيدا کوي د مطالعې په شان څه خاص شی په ذهن کېږي موجود نه وي بلکه د فکر کولو تومنه ذهن ته سپاري. همدغه سبب دی چې ډيره زياته مطالعه د شخصي فکر د پرورش مخه نيسي او سړی څه قدر سطحي او ناپوهه کوي.

علما او پوهان هماغه کسان دي چې ډير کتابونه يې لوستي دي مگر نوابغ او د فکر خاوندان چې د انساني مدنيت لارښودونکي دي او د بشریت قافله د ترقي خواته بيايي هغه کسان دي چې د جهان په کتاب کېږي يې غور کړېدی او دنورو په خبرو کېږي يې خپل فکر نه دی بايللی.

"شوپنهاور"

خوی او خصلت

د انسان خوی هيڅکله تغيير نه کوي. هو سړی په زلميتوب او زړښت کېږي هماغه دی چې په کوچنيتوب کېږي و. دده ډير لوی هنردادی چې کله کله فرېبنده (غولوونکی) صورت اختياروي او دافسون نقاب پخپل مخ غوروي. که غواړئ چې دغه حقيقت د تجربې له مخې ځانته معلوم کړئ نو د هغه اشنا او ملګري په حرکاتو او رفتار کېږي ښه دقت وکړئ چې ډير کلونه ترينه بيل شوي ياست وروسته له دغه غور او دقت څخه به داو منئ چې دده خوی او خصلت هيڅ تغير نه دی کړی او هماغه شی دی چې دمخه و.

ځينې کسان په ظاهره انکار کوي او دا خبره نه مني مګر په باطن کېږي پوره باور لري چې د انسان خوی او خصلت تغيير نه قبلوي. همدغه سبب دی چې څوک له چانه څه ټکي برکي وويني په هغه باندې بيا اعتماد نه کوي. که څوک د چاپه نظر يو ځل ښه ورغی دهغه په باب هم خپله نظريه نه بدلوي.

د انسان خوی او خصلت فطري شی دی او همدغه يې د لوړوالي معيار دی. که څوک د فطرت په لحاظ لوی نه وي نو واړه اشخاص په مصنوعي وسايلو نه لويېږي.

"شوپنهاور"

دوستانه مناسبت

سړی د ځوانۍ په وخت کېږي د افکار کوي چې د انسانانو مناسبات په يوه ښه اساس او په حقيقي اصولو ولاړدی مګر کله چې د ژوندانه يو څه مراحل طی کړي نو بيا پوه شي چې بشري مناسبات يې له شخصي ګټې په بل شي نه دي ولاړ.

هر څوک چې ډیر مال لري او د لوړ مقام خاوند دی هغه په خلکو کېنې محبوب او محترم دی. هغه بل چې د ښه نیت او ښو احساساتو خاوند دی مګر په دوستۍ کېنې یې څه ګټه نشته څوک ورسره مینه نه لري. هغه دوستي او هغه مینه چې شخصي ګټه او پټ مقاصد په کېنې نه وي دلته ډیره لږه ده او له لږو خلکو سره ده. "شوپنهاور"

بدي او ضرر

څومره چې لوړ او عالي مبادي په یوه بد سړي کېنې فاسد شویدی په ځناورو کېنې هغومره نه دي فاسد. بدي په هغه شي کېنې لږه ده چې د ابتکار مبداء په کېنې نشته ځکه چې د ابتکار مبداء، بدي زیاتوي او ضرر یې ډیروي. دیوه ظالم انسان ضرر زر ځله دیوه مضر حیوان له ضرر نه زیات دی لکه چې دیوه جماد ضرر له حیوان نه لږ دی او ظالم له ظلم نه ډیر بد دی. "ارسطو"

لویه اشتباه

څوک چې دا فکر کوي چې پوهه او فضیلت د سړي قیمت او مقام په جامعه کېنې لوړوي ډیره لویه اشتباه کوي ځکه چې دغه شی بالعکس کېنه او د ښموني پیدا کوي نه مینه او محبت. د علم او فضل اظهار بل شی نه دی د نورو د نادانۍ تائید دی. ځنګه چې ثروت او مقام د سړي قیمت په جامعه کېنې لوړوي علم او عقل د نورو د کېنې او نفرت موجب ګرځي. پوهان او هوښیاران د خلکو مینه او محبت نشي جلبولي بلکه بدبیني او تمسخر ځانته جلبوي. "شوپنهاور"

افتخار

هغه افتخار چې لکه د څپۍ ونه په ډیروخت کېنې وده کوي او غټیږي دوام او پابیت یې هم ډیروي. هغه بل افتخار چې لکه د پسرلي بوټۍ ژر پیداکېږي او ژر لوټیږي له یوه فصل نه زیات دوام نه لري او ډیر ژر له مینځه ځي. د هنر خاوند چې له ابدیت نه هر څومره زیاته استفاده وکړي یعنې په ټول انسانیت پورې تعلق ولري هماغومره له خپل عصر څخه پردی وي. دا ځکه چې د هغه اثر د هغه په عصر پورې اختصاص نه لري بلکه د بشر د تاریخ یو جزوي د همدې لامله معاصرین ورته ښه نه ګوري بلکه بالعکس په هغو کتابونو پسې هڅه کوي چې ورځني مسایل په کېنې وي. "شوپنهاور"

غضب او شهوت

هغه بې اعتدالي چې په غضب کېنې وي له هغې بې اعتدالۍ نه ښه ده چې په شهوت کېنې وي. یعنې د غضبي قوې افراط د شهواني قوې له افراط څخه ښه دی. قهر او غضب د عقل غږ پوره نشي اوریدلی او داسې مثال لري لکه چې یو نوکر د خپل بادر امر لږ غوندې واورې او د تعميل لپاره منډه واخلي یعنې امر ته تراخه غور کېنېږي او په کار پسې وځلي مګر شهوت د عقل یا حس په یوه اشاره د خوند اولدت په لورې هڅه کوي او امر ته هیڅ نه ګوري. د غضب خاوند مکار نه دی او غضب هم مکر جن نه دی.

مکرله شهوت سره ترلی دی او شهوت کاردی.

همدغه سبب دی چې دغضب په ډیروالي کېنې دومره رسوایي نشته لکه چې د شهوت په ډیروالي کېنې شته.
"ارسطو"

دوستي

دوستي یوازې یو ضروري امر نه دی بلکه یوه ډیره شریفه او آبرو منده عاطفه هم ده.

ځینې وایي چې دوستي یو ډول مشابهت دی او هماغه اشخاص یو ډل دوستان وې چې یوله بله مشابهت لري د همدې لامله بازله بازسره او کوتره له کوترې سره الوزي.

ځینې نور په دې عقیده دي چې که دوه تنه یوکار او یوه پیشه لري نو هغه هیڅکله نشي دوستان کیدلی.

څوک چې د فطرت په قوانینو استناد کوي لکه (اورپییدس) هغه وایي:

د و چې ځمکې باران خوښ دی او باراني وریځې داغواړی چې په ځمکه باران واوروي.

هرا کلیتس په دې فکر دی چې ضدیت د نزدې کیدو مو جب دی او ډیر ښه موافقتونه له مخالفتونو څخه پیدایي.

دا خبرې به پرېږدو او دا به ووايو چې د دوستۍ موضوع څه شی دی؟

خیر که لذت که منفعت؟

هغه کسان حقیقي دوستان نه دي چې د منفعت لپاره دوستي کوي او په ګټه مین دي. د دوی دوستي به تر هماغه وخته وي چې له بله ګټه کوي او د ګټې امید مو جود وي.

د چا دوستي چې په لذت بناده او په خوند پسې ګرځي هغه هم له حقیقي دوستۍ نه خبر نه دی د هغه دوستي هم بې بنیاده ده ځکه چې لذت هم لکه منفعت بې ثباته دی او ژر ژر بد ليري.

په دې دواړو دوستیو کې دوست بالذات مقصود نه دی بلکه لذت یا منفعت اصلي مقصد دی.

پوره او حقیقي دوستي هغه ده چې د ښو خلکو تر مینځ پیداکيږي او په ښه والي بناده.

هغه خلک چې د خیر خاوندان دي او د بل خیر غواړي مینه یې یو له بله ذاتي او حقیقي ده.

دا دوستي په خیر او فضیلت بناده او پایه یې ډیره ټینګه ده.

دوست هغه دی چې د دوست خیر غواړي او خیر وررسوي.

په دوستۍ کېنې دا شرط دی چې یو له بله له عواطفو ډک احساسات ولري او دا احساسات او عواطف دواړو خواو ته معلوم وي.

په دوستۍ کېنې امیزش او الفت ناسته ولاړه ضروري ده.

دوستۍ د مساوات په اساس ټینګيږي چې هر یو د بل حق ادا کړي او هریو د بل محب وي.

ډیر خلک دا غواړي چې د نورو محبوب شي او پخپله د هیچا محب نه وي په همدغه وجه خپل متعلقین په ځان راغونډوي مګر دوستان نشي پیداکولی.

متعلق هماغه دی چې خپل ځان ټیټ ګڼي یا لږ تر لږه خپل دوست ته دانبيي چې زه په تادومره نه يم ګران لکه چې ته پرماګران یې ځکه دغسې کسانو ته دوستان نشوویلی.

دوستۍ هغه مینه ده چې له دوست څخه بیرته انعکاس کوي او له یوې خوا نه وي همدغه سبب دی چې دانسان مینه له سرو او سپینو سره یا له ښو جامو او ښو خوراګونو سره دوستي نه ده ځکه چې له یوې خوا ده او بیرته انعکاس نه کوي.

په دوستۍ کېنې مقابله بالمثل په کار ده او بې مساواته دوستي دوستي نه ده. مینه له یوې خوا پیداکیدای شي مګر دوستي له یوه طرفه هیڅکله نه وي. دوستۍ که د لذت یا منفعت په اثر وي کیدای شي چې بد خلک له بدو خلکو سره یا ښه اشخاص له بدو

کسانو سره دوستان شي مګر که خیر او فضیلت د دوستۍ اساس وي نو د ښو او بدو تر مینځ دوستي نه پیداکيږي.

حقیقي دوستي هماغه ده چې د نیکانو او ښو خلکو په پاکو زړونو کېنې ځای لري او په خیر او فضیلت بناده.

"ارسطو"

ښکلا

ښکلا یوه منطقي قضیه ده چې صغری یې سترگې دي او کبری یې زړه دی نتیجه یې عشق دی.
"سقراط"

وحشي او مدني انسان

عمومي نظریه داده چې وحشي انسان په هیڅ ډول اخلاقي اصولو پابندي نه لري بلکه هروخت د خپلو غرایزو تابع وي او هر کله د خپل میل او خواهش رضا غواړي.

انسان پیژندونکي پوهان دانظریه نه مني او وایي.

وحشي هغه دی چې د ادا بو او رسومو ډیر پابندوي او په ناسته ولاړه تگ او راتگ بلکه په هراقدام او هغه خبره کښې د خاصو اصولو او مقرراتو پیروي کوي، یعنې وحشي انسان هغه مری دی چې پخپل رفتار او کردار کښې د یوې طایفې د عاداتو د لاس آله وي او متمدن انسان دغه راز نه دی.

"جان دیوېی"

«پای»

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library